

2018

Tilinpäätös

SUOMALAISTA
ENERGIAA
VASTUULLISESTI



**POHJOLAN
VOIMA**

Sisällys

Tilinpäätös	1
Toimintakertomus	2
Konsernin laaja tuloslaskelma	11
Konsernin tase	12
Konsernin rahavirtalaskelma	13
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	14
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	15
Liite 1	16
Liite 2	31
Liite 3	32
Liitteet 4-16	36
Liite 17	42
Liite 18	43
Liitteet 19-24	45
Liite 25	49
Liitteet 26-30	51
Liite 31	54
Liitteet 32-34	56
Liitteet 35-37	60
Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	62
Tuloslaskelma ja tase	63
Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	66
Tuloslaskelman liitetiedot	68
Taseen liitetiedot	70
Hallituksen voitonjakoehdotus	76
Tilintarkastuskertomus	77

Tilinpäätös 2018

Pohjolan Voima -konsernin avainluvut 2018

IFRS	2018*	2017*	2016*	2015*	2014
Liikevaihto, m€	515	455	512	573	643
Liiketulos, m€	-5	10	-4	-3	3
Korolliset nettovelat, m€	754	788	881	873	920
Osuus liikevaihdosta, %	146	173	172	152	143
Omavaraisuusaste, %	39	40	40	42	41
Taseen loppusumma, m€	2103	2089	2166	2296	2595
Investoinnit (pl. sijoitukset), m€	5	7	11	18	19
Henkilökunta keskimäärin	106	119	149	199	217

* Sisältää jatkuvat ja lopetetut toiminnot.

Tutustu toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen

Voit tutustua hallituksen toimintakertomukseen verkkovuosikertomuksestamme. Toimintakertomus ja tilinpäätös ovat luettavissa myös pdf-muodossa. Verkkovuosikertomuksen [materiaalipankissa](#) voit ladata koko vuosikertomuksen tai koota haluamasi sivut pdf-dokumentiksi.

► Toimintakertomus

Tilinpäätös 2018

- **Konsernin laaja tuloslaskelma**
- **Konsernin tase**
- **Konsernin rahavirtalaskelma**
- **Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista**
- **Konsernitilinpäätöksen liitetiedot**
- **Emoyhtiön tilinpäätös**
- **Hallituksen voitonjakoehdotus**
- **Tilintarkastuskertomus**

Hallituksen toimintakertomus

Toimintaympäristö

Vuonna 2018 Suomen sähkön kulutus oli 87,4 TWh (85,5 TWh vuonna 2017). Sähköä tuotettiin Suomessa 67,5 (65,0) TWh ja sitä tuotiin Suomeen nettomääräisesti 19,9 (20,4) TWh. Tuontisähköllä katettiin 22,8 (24,0) prosenttia Suomen sähkön kulutuksesta. Suurin osa sähköstä tuotiin Ruotsista. Vuonna 2018 sähkön käyttö nousi Suomessa 2 prosenttia edellisvuodesta. Teollisuuden sähkön kulutus nousi 2 prosenttia ja muiden sektorien sähkön kulutus nousi 3 prosenttia edellisvuodesta.

Nord Pool Spot-kauppaa käytiin 524 TWh (512 TWh). Systeemihinnan vuosikeskiarvo oli 43,99 (29,41) euroa megawattitunnilta ja Suomen aluehinnan keskiarvo 46,80 (33,19) euroa megawattitunnilta. Suomen aluehinta oli keskimäärin 41 prosenttia vuotta 2017 korkeampi. Edellistä vuotta heikompi vesitilanne Pohjoismaissa, nousseet polttoainehinnat ja päästöoikeuden hinta sekä nousseet sähkön kulutus nostivat sähkön hintaa viime vuodesta.

EUA-päästöoikeuden hinta nousi voimakkaasti vuoden 2018 aikana. Päästöoikeuden markkinahinta nousi vuoden alun noin 8 eurosta noin 25 euroon tonnilta.

Pääosa elinkeinoverolain muutoksista, joilla toimeenpannaan EU:n aggressiivista kansainvälistä verosuunnittelua torjuvan direktiivin vaatimukset, tulivat voimaan 1.1.2019. Laki koskee kaikkia elinkeinoverolain alaisia yhtiöitä, myös mankala-toimintaperiaatteella toimivia energiayhtiöitä. Valtiovarainministeriö jatkaa eduskunnan antaman lausunnon mukaisesti ns. infrastruktuuripoikkeuksen valmistelua lakiin.

Vuonna 2018 muutettiin sähköntuotannon tukijärjestelmää. Muuta uusiutuvaa sähköä kuin vesivoimaa koskeva, 1,4 TWh:n määrään kohdistuva huutokauppa toteutettiin vuoden 2018 lopulla.

Hallitus antoi esityksensä hiilen käytön kieltävästä laista eduskunnalle. Lakiesityksen mukaisesti hiilen käyttö energiantuotannossa päättyi 1.5.2029.

Ilmastonmuutoksen hillintä kasvihuonekaasupäästöjä vähentämällä ja nieluja lisäämällä nousi vielä aiempaakin vahvemmin keskusteluun kansainvälisen ilmastopaneelin julkaistua raporttinsa syksyllä 2018. Päästötavoitteiden tiukkeneminen on todennäköistä EU:n parlamenttivaalien ja Suomen eduskuntavaalien jälkeen. Myös kiertotalouden merkitys on kasvussa.

Energiateollisuuden vuosittain toistettavan kansalaisten energia-asenteita selvittävän tutkimuksen mukaan ydinvoiman ja vesivoiman hyväksyttävyyden on aiempaa parempi. Sen sijaan suhtautuminen fossiilisten polttoaineiden ja turpeen käyttöön on heikentynyt. Metsäenergian hyväksyttävyyden on edelleen hyvällä tasolla, joskin hieman edellisvuotta alhaisempi.

EU:n puhtaan energian paketin osien käsittely saatiin loppumetreille vuoden 2018 aikana. Keskeisimmät asiat olivat uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden tavoitetasot, biomassan kestävyyskriteerit ja sähkömarkkinakokonaisuus. Komissio on käynnistänyt vesipuitteidirektiivin uudistamisen sidosryhmäkuulemisella ja antanee sitä koskevan ehdotuksensa vuonna 2020.

Sään mukaan vaihtelevan tuuli- ja aurinkovoiman tuotanto jatkaa kasvuaan, jolloin myös energijärjestelmän joustavuuden ja säätävän tuotannon merkitys kasvavat, eikä tehopulan riski poistu lähivuosina. Keskustelu vesivoiman roolista sähköjärjestelmässä on kasvanut.

Pohjolan Voiman sähkön ja lämmön tuotanto

Vuonna 2018 Pohjolan Voiman sähkön kokonaishankinta oli 12,5 (11,9) TWh. Konsernin sähkön tuotannon osuus tästä oli 12,0 TWh (11,4), josta emoyhtiön toimitukset osakkailleen olivat 11,6 (10,9) TWh. Tytäryhtiöiden toimitukset muille omistajilleen olivat 0,4 (0,5) TWh. Ostot pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta olivat 0,5 (0,5) TWh ja myynnit 0,3 TWh (0,4). Lämmön toimitukset olivat 4,4 (4,5) TWh.

Ydinvoiman osuus sähkön hankinnasta oli 63,8 (63,7) prosenttia. Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) Olkiluodon ydinvoimalaitos tuotti sähköä 14,1 (13,4) TWh, josta Pohjolan Voima sai omistusosuutensa mukaisesti 8,0 (7,6) TWh. Olkiluodon voimalaitoksen kahden laitosesikön yhteinen käyttökerroin oli 91,1 (87,2) prosenttia.

Vesivoiman osuus 1,5 (1,8) TWh oli 12,2 (15,0) prosenttia sähkön hankinnasta. Kuiva kesä aiheutti sen, että vesivoiman tuotanto laski hieman alle normaalin vesivuoden.

Lauhdevoimaa Pohjolan Voima tuotti 0,4 (0,1) TWh, joka oli 3,3 (0,7) prosenttia sähkön hankinnasta. Lämmön ja sähkön yhteistuotantolaitoksissa sähköä tuotettiin yhteensä 2,1 (1,9) TWh.

Sähkön hankinta (GWh)	2014	2015	2016	2017	2018
Ydinvoima	8 372	8 086	8 136	7 602	7 987
Vesivoima	1 745	2 297	1 983	1 794	1 524
Yhteistuotanto	3 254	2 533	2 313	1 919	2 065
Lauhdevoima	1 200	388	396	82	409
Sähkön osto	753	790	545	533	543
Yhteensä	15 324	14 094	13 373	11 930	12 528

Vuoden 2018 tärkeimmät tapahtumat

PVO-Vesivoima Oy:n hallitus päätti 14.12.2017 vesivoiman energianhallintapalveluiden uudelleen järjestelystä. PVO-Vesivoima Oy:n voimalaitosten ja vesistöjen käytön suunnittelu sekä tuotannon ohjaus siirtyivät UPM Energy Oy:n Tampereen valvomon hoidettavaksi vaiheittain vuoden 2018 aikana siten, että ajovastuu oli kokonaisuudessaan siirretty 1.1.2019 mennessä.

TVO ilmoitti allekirjoittaneensa kattavan sovintosopimuksen Olkiluoto 3 (OL3) EPR -laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden kanssa maaliskuussa 2018. Sovintosopimus koskee OL3 EPR -projektin valmiiksi saattamista ja projektiin liittyviä kiistoja. Asiasta kerrotaan kohdassa Käynnissä olevat merkittävät oikeusprosessit.

Laitostoimittajan marraskuussa 2018 päivittämän aikataulun mukaan OL3:n säännöllinen sähköntuotanto alkaa tammikuussa 2020. Laitostoimittajan mukaan polttoaine asennetaan reaktoriin kesäkuussa 2019 ja laitosesikö liitetään ensimmäistä kertaa valtakunnan verkkoon lokakuussa 2019. Käyttöönotto-ohjelman mukaisesti laitosesikö tuottaa 2–4 terawattituntia sähköä vaihtelevin tehoihin aikana, joka alkaa verkkoon liittämisestä ja päättyy säännöllisen sähköntuotannon aloittamiseen.

Pohjolan Voiman yhteisyritys Vaskiluodon Voima Oy myi omistamansa Seinäjoen voimalaitostoiminnot ja yhtiön maaomaisuuden EPV Energia Oy:lle maaliskuussa 2018. Vaskiluodon Voiman Vaasan voimalaitokseen liiketoimintakaupalla ei ollut vaikutusta.

Pohjolan Voima Oyj laski liikkeeseen kesäkuussa 2018 125 miljoonan euron vakuudettoman joukkovelkakirjalainan.

Pohjolan Voima Oyj solmi Power-Deriva Oy:n kanssa 8.6.2018 liiketoimintakaupan, jossa Pohjolan Voiman energianhallinta-palveluliiketoiminnan Harjavallan toiminnot siirtyivät PD Power Oy:lle. Liiketoimintakauppa astui voimaan 1.1.2019.

TVO ja sen osakkaat sopivat kesäkuussa 2018 Meri-Porin voimalaitoksen tuotantotehoon oikeuttavien osakkeiden omistuksista. Pohjolan Voima Oyj omisti TVO:n omistajana Meri-Porin tuotantotehoon oikeuttavia osakkeita. Fortum osti TVO:n muilta osakkailta näiden omistamat Meri-Porin tuotantotehoon oikeuttavat osakkeet siten, että omistusoikeus siirtyi 31.12.2018 ja Fortum sai Meri-Porin TVO:n teho-osuuden käyttöönsä vuoden 2019 alusta. Järjestelyyn liittyen Pohjolan Voima sai pääoman palautusta 3,3 miljoonaa euroa ja kirjasi osakkeiden arvonalentumisen 10,9 miljoonaa euroa, joka on laskutettu osakkailta.

Liiketoiminnan tulos ja rahoitus

Pohjolan Voima toimii omakustannushintaperiaatteella. Osakkaat maksavat kiinteät kustannukset omistuksen mukaisesti riippumatta siitä, onko teho- tai energiaosuutta käytetty tai ei, ja muuttuvat kustannukset toimitettujen energiamäärien mukaan. Toimintaperiaatteesta johtuen taloudellisten tunnuslukujen esittäminen ei ole tarkoituksenmukaista liiketoiminnan, taloudellisen aseman tai tuloksen ymmärtämiseksi.

Pohjolan Voiman rahoitustoiminnan tavoitteet ja riskit on määritelty emoyhtiön hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa. Pohjolan Voiman liiketoiminnan rahoitusriskit liittyvät likviditeetti-, markkina- ja luottoriskeihin. Rahoitusriskien hallintaa on käsitelty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 3. Rahoitusriskien hallinta.

Konsernin maksuvalmius on hyvä. 31.12.2018 rahat ja pankkisaamiset olivat 59 (44) miljoonaa euroa ja lisäksi konsernilla oli käyttämättömiä sitovia luottolimiittisopimuksia 300 (370) miljoonaa euroa ja käyttämättömiä osakaslainasitoumuksia 90 (0) miljoonaa euroa. Luottolimiittisopimuksesta 21 miljoonaa euroa eräännyttyä kesäkuussa 2021 ja 279 miljoonaa euroa kesäkuussa 2022. Lyhytaikaista varainhankintaa varten konsernilla oli 300 (300) miljoonan euron kotimainen yritystodistusohjelma, josta käyttämättä oli 215 (190) miljoonaa euroa.

31.12.2018 konsernin korolliset velat olivat 1.222 (1.181) miljoonaa euroa. Kesäkuussa 2018 Pohjolan Voima Oyj laski liikkeeseen 125 miljoonan euron suuruisen vakuudettoman joukkovelkakirjalainan. Laina eräännyttyä kokonaisuudessaan 8.6.2023 ja lainalle maksetaan kiinteää 1,75 prosentin vuotuista korkoa.

Valuuttakurssiriskin alaista velkaa ei ollut ja konsernin lainasopimuksissa ei ole rahoituskovenanteja.

Konsernin omavaraisuusaste oli vuoden lopussa 38,8 (40,4) prosenttia. Konsernin liikevaihto jatkuvista toiminnoista oli 514,1 (453,6) miljoonaa euroa. PVO-Lämpövoima Oy:n, jonka laitosten tuotannollinen toiminta lopetettiin vuonna 2015, liiketoiminta on raportoitu lopetettuna toimintona konsernin tilinpäätöksessä. Konsernin tilikauden tulos oli -29,7 (1,1) miljoonaa euroa. Tilikauden tappioon vaikuttivat pääasiassa osakkuusyhtiöiden tulokset.

Investoinnit

Pohjolan Voima -konsernin investoinnit ilman sijoituksia ja päästöoikeuksien hankintaa olivat yhteensä 5,4 (6,6) miljoonaa euroa.

PVO-Vesivoima Oy:ssä otettiin tuotannolliseen käyttöön Raasakan voimalaitoksen sähkö- ja automaation uusintaprojektin laitteistot, ja Melon voimalaitoksen padon korjaus jatkui koko vuoden. PVO-Vesivoiman investoinnit olivat 2,9 miljoonaa euroa. Laanilan Voima Oy:ssä investointiin mm. Pyroflow-kattilan keittopintojen uusintaan ja 2019-kattilan tulistimeen. Laanilan Voima Oy:n investointien yhteismäärä oli 1,8 miljoonaa euroa. Muut konsernin investoinnit olivat korvaus- ja perusparannusinvestointeja.

Pohjolan Voima Oyj on sijoittanut rakenteilla olevaan OL3-ydinvoimalaitosprojektiin vuosina 2004 - 2018 yhteensä 841,1 (780,8) miljoonaa euroa. Sijoitukset perustuvat OL3 EPR -projektin rahoitussuunnitelmaan, jonka mukaan investoinnin edellyttämää omaa pääomaa kerrytetään projektin etenemisen mukaisesti.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimus- ja kehityksen menot olivat tilikauden aikana 0,1 (vuonna 2017: 0 ja vuonna 2016: 0,1) miljoonaa euroa.

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa työsuhteessa oli keskimäärin 106 henkilöä (vuonna 2017: 119 ja vuonna 2016: 149) sisältäen lopetetut toiminnot. Henkilökunnan lukumäärä on laskenut lauhdetuotannon supistumisen vuoksi, mikä on aiheuttanut toimintojen uudelleenjärjestelyjä myös konsernin emoyhtiössä. Konsernin tilikauden palkat ja palkkiot sisältäen lopetetut toiminnot olivat yhteensä 11,0 miljoonaa euroa (vuonna 2017: 12,2 miljoonaa euroa ja vuonna 2016: 13,8 miljoonaa euroa). Vakituisten henkilöstön keski-ikä oli konsernissa 44 (44) vuotta.

Emoyhtiön palveluksessa työsuhteessa oli keskimäärin 50 henkilöä (vuonna 2017: 57 ja vuonna 2016: 65). Palkat ja palkkiot tilikaudella olivat yhteensä 5,2 miljoonaa euroa (vuonna 2017: 5,7 miljoonaa euroa ja vuonna 2016: 6,1 miljoonaa euroa).

Ympäristö

Pohjolan Voiman tuotantoyhtiöistä valtaosassa on käytössä ISO 14001 -standardin mukaiset sertifioidut ympäristöjärjestelmät, joilla varmistetaan ympäristötavoitteiden toteutuminen ja jatkuva parantaminen. Kaikilla tuotantoyhtiöillä on käytössä myös energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+ tai ISO 50001 energianhallintajärjestelmä, joista osa on sertifioitu. Pohjolan Voiman yhteisyrityksen TVO:n ympäristöasioiden hallintajärjestelmä on lisäksi EMAS-rekisteröity.

Vuonna 2018 Olkiluodon ydinvoimalaitoksen alueella tapahtui ympäristövahinko, jossa työkoneesta oli valunut öljyä maaperään. Pilaantunutta maa-ainesta puhdistettiin kohteesta 5 m³. Lisäksi havaittiin Olkiluodon ydinvoimalaitoksen alueella OL1-laitosyksikön rakentamisen aikana tapahtunut maaperän pilaantumista aiheuttanut öljyvahinko. Kohteessa toteutettiin kunnostustyö ulkopuolisen toimijan valvomana, ja yhteensä pilaantunutta maa-ainesta poistettiin noin 250 tonnia. Muussa Pohjolan Voiman tuotannossa ei tapahtunut merkittäviä ympäristötapahtumia.

Vuonna 2016 Melon voimalaitoksen maapadossa havaittua vuotoa korjattiin injektoimalla koko vuoden ajan. Korjaustyöt pyritään saattamaan loppuun vuoden 2019 aikana. Korjaustyöt eivät ole vaikuttaneet ympäristöön, eivätkä voimalaitoksen sähköntuotantoon.

Vesistöjä säännösteltiin ja vesivoimalaitoksia käytettiin lupaehtojen mukaisesti. PVO-Vesivoiman velvoitteena istutettiin kertomusvuonna noin 2,5 (2,5) miljoonaa kalaistukasta lijoen ja Kemijoen meri- ja jokialueelle. Istutukset toteutettiin lähes istutussuunnitelmien mukaisesti.

PVO-Vesivoima osallistui yhdessä Iijoki-alueen kuntien ja muiden alueen toimijoiden kanssa Pohjois-Pohjanmaan liiton loppuvuodesta 2015 käynnistämään ja vuoden 2018 lopulla päättyneeseen Iijoen vesistövisiohankeeseen (Iijoen otva-hanke). Hankkeen päätavoitteita olivat yhteinen vesistövisio, vaelluskalojen palauttamisen edistäminen ja Itämeren lohikannan turvaaminen sekä joen arvoa nostavien pienempien kehittämistoimenpiteiden toteutumisen edistäminen. PVO-Vesivoima osallistui myös osana Iijoen otva-hanketta valmisteltuun Suomen suurimpaan vaelluskalahankkeeseen, Iijoen vaelluskalakärkihankkeeseen, joka käynnistyi vuonna 2017. Hankkeen kustannusarvio on runsaat neljä miljoonaa euroa ja valtio on sitoutunut rahoittamaan hanketta kahdella miljoonalla eurolla kuuluena "Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin" -kärkihankkeen toimenpiteisiin. PVO-Vesivoima ja Metsähallitus laittoivat yhdessä vireille kalateiden rakentamisen vesitalouslupahakemuksen Pohjois-Pohjanmaan aluehallintovirastoon maaliskuussa 2017. Selitykset hakemukseen liittyviin lausuntoihin ja muistutuksiin annettiin elokuussa 2018. Aluehallintovirasto ei antanut päätöstään vuoden 2018 aikana.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus jätti Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle maaliskuussa 2017 muutoshakemuksen Kemijokea ja lokakuussa Iijokea koskeviin istutus- ja kalatalousvelvoitteisiin liittyen. Mukana on sekä lisäksi nykyisiin velvoitteisiin että täysin uusia vaatimuksia. Aluehallintovirasto ei kuuluttanut hakemuksia vuoden 2018 aikana.

Kaikki konsernin lämpövoimalaitokset kuuluvat päästökauppalaan piiriin. Sähkön ja lämmön tuotannon hiilidioksidipäästöt olivat 1,6 (1,1) miljoonaa tonnia. Tilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetaan vain tytäryhtiöiden hiilidioksidipäästöt 0,6 (0,5) miljoonaa tonnia, joka ei sisällä lopetettuna toimintona raportoidun PVO-Lämpövoiman päästöjä 0,0 (0,0) miljoonaa tonnia. Muut päästöt nousivat tuotannon mukana. Rikkidioksidipäästöt olivat 1,4 (1,0) tuhatta tonnia, typenoksidipäästöt 2,6 (2,4) tuhatta tonnia ja hiukkaspäästöt 0,1 (0,1) tuhatta tonnia.

Teollisuuspäästöjen direktiivin (IE = Industrial Emissions) mukaiset uudet ilmapäästöjen raja-arvot astuivat Suomessa voimaan vuoden 2016 alusta. Osa Pohjolan Voiman laitoksista kuuluu teollisuuspäästädirektiivin kansalliseen siirtymäsuunnitelmaan, jonka Euroopan komissio hyväksyi 10.3.2014. Siirtymäsuunnitelma antaa joustoa kiristyvien päästöraja-arvojen käyttöönottoon. Siirtymäsuunnitelmakausi on 1.1.2016 - 30.6.2020.

Suuria polttolaitoksia koskevan parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) vertailuasiakirjaan (LCP- BREF) liittyvät BAT-päätelmät julkaistiin 17.8.2017. Voimalaitoksilla, joiden päätoimiala on energiantuotanto, on tästä neljä vuotta aikaa sopeuttaa toimintansa päätelmien mukaisiksi. Nämä voimalaitokset laativat vuoden 2018 aikana ympäristölupahakemuksia. Tulevissa ympäristöluvuissa päästörajat tiukkenevat.

Pohjolan Voimalla tai sen tytär-, osakkuus- tai yhteisyrityksillä ei ole tiedossa olevia kattamattomia ympäristövastuita. Pohjolan Voiman tarkemmat ympäristötiedot esitetään kotisivuilla www.pohjolanvoima.fi. TVO raportoi ydinvoimatuotannon ympäristöasioista kotisivuillaan www.tvofinland.fi ja erillisessä yhteiskuntavastuuraportissa.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa strategian toteutuminen ja liiketoiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä turvata toiminnan jatkuvuus ja häiriöttömyys. Riskienhallintaa toteutetaan konsernin riskienhallintapolitiikan mukaisesti. Riskienhallinnan toimintamalli on hajautettu: kunkin tytäryhtiön hallitus ja emoyhtiön yksiköt vastaavat omaan toimintaansa kohdistuvista riskeistä, niiden tunnistamisesta ja analysoinnista. Konsernitason riskit raportoidaan emoyhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle johtamisen vuosikellon mukaisesti.

Tavoitteiden toteutumista vaarantavat riskit arvioidaan ja niiden hallitsemiseksi määritellään toimenpiteet. Riskien merkittävyyttä arvioidaan toteutumistodennäköisyyden ja vaikutuksen summana.

Kaikissa Pohjolan Voiman yhtiöissä on suojauduttu vahinkoriskien varalta huolehtimalla kunnossapidosta, työturvallisuudesta, henkilöstön riittävästä koulutuksesta sekä muilla tarvittavilla toimenpiteillä ja konsernin vakuutuspolitiikan mukaisin vakuutuksin.

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Konsernin merkittävimmät riskit liittyvät yhteisyritys TVO:n OL3 EPR -projektin aikatauluun ja tulontuottamiskykyyn. Laitosyksikön kaupallisen sähköntuotannon piti alkaa huhtikuun lopussa 2009. Valmistuminen on kuitenkin viivästynyt. Laitostoimittajan viimeksi marraskuussa 2018 päivittämän aikataulun mukaan laitosyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa tammikuussa 2020. Suunniteltuun valmistumiseen liittyvällä riskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa kaupallista käyttöä ei voida aloittaa suunnitellusti, mistä aiheutuu lisäkustannuksia.

Vuoden 2018 aikana on toteutettu lukuisia OL3 EPR -projektiin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä TVO:n valmiuden tehostamiseksi laitosyksikön käyttöönottoon sekä kolmen ydinvoimalaitosyksikön käyttöön. Maaliskuussa 2018 voimaan tullut sovintosopimus oli yksi merkittävimmistä riskienhallintatoimenpiteistä. TVO seuraa tarkasti

sovintosopimuksen mukaisten ehtojen täyttymistä sekä OL3 EPR -laitosyksikön käyttöönoton vaiheita ja sitä, että ne toteutetaan laitostoimittajan aikataulun mukaisesti.

Mikäli OL3 EPR -projekti ei saavuta takuuajana suunniteltua tehotasoa, käyttökerrointa tai käyttökustannusrakennetta taikka Suomen kantaverkko rajoittaa tehotasoa, riskinä on tuotantokustannuksen nousu verrattuna tavoitteeseen. Riskiä on tarkasteltu OL3:n tulontuottamiskykyyn vaikuttavien eri skenaarioiden avulla.

Riskienhallintatoimenpiteinä TVO:n tulee luvanhaltijana varmistua mm. OL3 EPR -laitosyksikön kattavasta toiminnallisesta testauksesta ennen ydinteknistä koekäyttöä. TVO varmistaa, että OL3 EPR -laitosyksikön kuumakokeissa ja ydinteknisessä käyttöönotossa hyödynnetään Taishanin sisarlaitoksen kokemukset.

Muutokset konsernirakenteessa

Powest Oy rekisteröitiin purkautuneeksi 4.12.2018 vapaaehtoisen selvitystilan kautta.

Osakepääoma ja osakeannit

Pohjolan Voiman osakepääoma 31.12.2018 oli 65,3 (65,3) miljoonaa euroa ja osakkeiden kokonaismäärä 32 509 113 (32 509 113) kappaletta.

Tilikaudella ei merkitty osakeanteja.

Taulukko: Pohjolan Voima Oyj:n omistajat

<i>Osakas</i>	<i>Omistus-% 31.12.2018</i>	<i>Omistus-% 31.12.2017</i>
EPV Energia Oy	5,489	5,489
Etelä-Suomen Voima Oy	1,482	1,482
Helen Oy	0,619	0,619
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,831	1,831
Kemira Oyj (ml. eläkesäätiö Neliapila)	5,06	5,06
Kokkolan Energia Oy	1,845	1,845
Kymppivoima Oy	5,907	5,907
Metsä Group (Metsäliitto, Metsä Fibre, Metsä Board Oyj)	3,657	3,657
Myllykoski Oyj*)	0,631	0,631
Oulun Energia Oy	0,906	0,906
Outokumpu Oyj	0,096	0,096
Oy Perhonjoki Ab	2,167	2,167
Porin kaupunki	1,401	1,401
Rautaruukki Oyj	0,09	0,09
Stora Enso Oyj	15,608	15,608
UPM Energy Oy*)	47,686	47,686
UPM Communication Papers Oy*)	3,457	3,457

Vantaan Energia Oy	0,229	0,229
Yara Suomi Oy (ml. eläkesäätiö)	1,84	1,84

*) Yhtiö kuuluu UPM-Kymmene konserniin.

Yhtiön johto

Varsinaisessa yhtiökokouksessa 20.3.2018 hallituksen varsinaisiksi jäseniksi valittiin johtaja Tapio Korpeinen (UPM-Kymmene Oy), talousjohtaja Seppo Parvi (Stora Enso Oy), lakiasianjohtaja Jukka Hakkila (Kemira Oy), toimitusjohtaja Anders Renvall (Kymppivoima Oy), johtaja Tapani Sointu (UPM-Kymmene Oy), toimitusjohtaja Esa Kaikkonen (Metsä Group/Metsä Tissue), toimitusjohtaja Rami Vuola (EPV Energia Oy), toimitusjohtaja Patrick Wackström (Porvoon Energia Oy) ja senior advisor Heikki Liukas (Yara Suomi Oy).

Hallituksen järjestäytymiskokouksessa 20.3.2018 Tapio Korpeinen valittiin puheenjohtajaksi ja Seppo Parvi varapuheenjohtajaksi. Hallitus kokoontui vuoden 2018 aikana 18 (15) kertaa. Yhtiön toimitusjohtajana toimi diplomi-insinööri, kauppatieteiden maisteri Lauri Virkkunen 15.8.2018 saakka ja siitä eteenpäin diplomi-insinööri Ilkka Tykkyläinen.

Käynnissä olevat merkittävät oikeusprosessit

TVO oli osapuolena Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä, joka koski OL3 EPR:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. Välimiesmenettely alkoi joulukuussa 2008 laitostoimittajan aloitteesta.

TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä oli noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka oli OL3 EPR -laitostoimittajan syyskuussa 2014 toimittaman aikataulun mukaan OL3 EPR:n säännöllisen sähköntuotannon aloittamisen ajankohta. Laitostoimittajan viimeksi huhtikuussa 2017 päivittämä rahamääräinen vaatimus oli kokonaisuudessaan noin 3,59 miljardia euroa. Summa perustui laitostoimittajan päivittämään analyysiin tapahtumista syyskuuhun 2014 ja joidenkin vaateiden osalta joulukuun 2014 loppuun asti. Summa sisälsi viivästyskorjoja (laskettu kesäkuun 2017 loppuun asti) ja TVO:n laitostoimitussopimuksen mukaisesti viivästämiä maksueriä yhteensä noin 1,58 miljardia euroa sekä laitostoimittajan väittämää saamatta jäänyttä voittoa noin 132 miljoonaa euroa.

Välimiesoikeus teki vuosina 2016 ja 2017 kolme lopullista ja sitovaa osapäätöstä käsiteltävänä olleista keskeisistä asioista. Osapäätöksissä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Osapäätökset eivät ottaneet kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin.

TVO ilmoitti allekirjoittaneensa maaliskuussa 2018 kattavan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamista ja projektin kiistoja koskevan sovintosopimuksen laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden, Areva NP:n, Areva GmbH:n ja Siemens AG:n sekä Ranskan valtion sataprosenttisesti omistaman Areva-yhtiöiden emoyhtiö Areva SA:n, kanssa. Sopimus tuli voimaan maaliskuun 2018 lopulla.

TVO on ilmoittanut, että sovintosopimuksen ehtojen mukaan:

Varatakseen ja säilyttääkseen OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen riittävät ja pätevät tekniset ja henkilöresurssit Areva hankkii tarpeelliset lisäresurssit Framatome S.A.S -yhtiöltä, jonka enemmistöomistaja on Electricité de France

(EDF).

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt sitoutuvat siihen, että OL3 EPR -hankkeen loppuunsaattamiseen tarkoitetut varat ovat riittävät ja ne kattavat myös kaikki asianmukaiset takuukaudet. Tätä varten on perustettu Areva-yhtiöiden rahoittama rahastomekanismi turvaamaan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamisesta aiheutuvien kustannusten kattaminen.

OL3 EPR -laitostoimitussopimuksen avaimet käteen -periaate ja laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden yhteisvastuu sopimusvelvoitteista ovat edelleen täysimittaisesti voimassa.

Sovintosopimus myös totesi laitostoimittajan sopimuksen allekirjoittamishetkellä voimassa olleen aikataulun, jonka mukaan laitostyösköön säännöllinen sähköntuotanto olisi alkanut toukokuussa 2019.

Välimesmenettely sovittiin 450 miljoonan euron korvauksella, jonka laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt maksavat yhteisvastuullisesti TVO:lle kahdessa erässä. TVO sai ensimmäisen maksuerän, 328 miljoonaa euroa, sovintosopimuksen tullessa voimaan maaliskuussa 2018. Toinen 122 miljoonan euron erä maksetaan OL3 EPR -laitostyösköön valmistuessa tai viimeistään 31.12.2019.

Osapuolet vetäytyivät käynnissä olleista OL3 EPR -projektiin liittyvistä oikeustoimista, mukaan lukien välimesmenettelystä ja Euroopan Unionin yleisessä tuomioistuimessa olevista valituksista.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt olisivat olleet oikeutettuja saamaan TVO:lta enimmillään 150 miljoonan euron suuruisen kannustinmaksun projektin sovintosopimuksen aikataulun mukaisesta valmistumisesta. Mikäli laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt eivät saisi OL3 EPR -projektiä valmiiksi vuoden 2019 loppuun mennessä, ne maksavat valmistumisen ajankohdasta riippuvan, enimmillään 400 miljoonan euron lisäkorvauksen TVO:lle.

TVO teki vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä 150 miljoonan euron varauksen maksimimääräisestä kannustinmaksusta, joka maksettaisiin laitostoimittajakonsortioon kuuluville yhtiöille OL3 EPR -projektin valmistuessa sovintosopimuksen mukaisessa aikataulussa. TVO sai laitostoimittaja Areva–Siemens-konsortiolta päivitetyn aikataulun kesäkuussa 2018 laitostyösköön käyttöönotosta. Kesäkuussa saadun tiedon mukaan OL3 EPR -laitostyösköön säännöllinen sähköntuotanto olisi alkanut syyskuussa 2019, joten varausta purettiin 50 miljoonaa euroa vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Marraskuussa 2018 TVO sai laitostoimittaja Areva-Siemens-konsortiolta uuden päivitetyn aikataulun, jonka mukaan OL3 EPR -laitostyösköön säännöllinen sähköntuotanto alkaa tammikuussa 2020, joten kannustinmaksun varaus purettiin kokonaan, eli loput 100 miljoonaa euroa vuoden viimeisellä neljänneksellä. Sovintoon liittyvän korvauksen mukaiset erät TVO:lle ja mahdollisesta projektin lisäviiveestä TVO:lle maksettava lisäkorvaus on otettu huomioon OL3 EPR -projektin kokonaiskustannusarviossa. Laitostoimittajan viimeisimmän projektiaikataulun, TVO:n tämänhetkisen kustannusarvion ja sovintosopimuksen perusteella TVO arvioi, että sen kokonaisinvestointi OL3 EPR -projektiin tulee olemaan noin 5,5 miljardia euroa.

Pohjolan Voiman täysin omistaman tytäryhtiö PVO-Lämpövoiman ja Fortum Power and Heat Oy:n (FPH) edeltäjät solmivat vuonna 1989 yhteistoimintasopimuksen, jonka mukaan osapuolilla on mm. pysyvä käyttöoikeus tiettyihin toisen omistamiin voimalaitosrakenteisiin ja -laitteisiin toisaalta PVO-Lämpövoiman omistaman Tahkoluodon kivihiilivoimalaitoksen ja toisaalta FPH:n omistaman Meri-Porin hiilivoimalaitoksen toiminnassa. PVO-Lämpövoiman Tahkoluodon voimalaitoksen tuotannollinen toiminta päättyi vuonna 2015. Tästä johtuen PVO-Lämpövoima irtisanoi yhteistoimintasopimuksen maaliskuussa 2017. FPH kiisti irtisanomisen ja elokuussa 2017 Helsingin käräjäoikeus päätti FPH:n hakemuksesta turvaamistoimesta, jolla määräsi PVO-Lämpövoiman sallimaan FPH:n jatkaa yhteistoimintasopimuksen mukaista Tahkoluodon voimalaitosrakenteiden ja -laitteiden käyttöä. Lisäksi, syyskuussa 2017, FPH aloitti välimesmenettelyn Helsingin kauppakamarin sääntöjen mukaisessa välimesmenettelyssä koskien PVO-Lämpövoiman yhteistoimintasopimuksen irtisanomista. Saman aikaisesti FPH jätti haastehakemuksen Helsingin käräjäoikeudelle kohdistuen Pohjolan Voimaan, jossa vaati mm. yhteistoimintasopimuksen mukaisten pysyvien

käyttöoikeuksien olevan voimassa myös suhteessa Pohjolan Voimaan. PVO-Lämpövoima kiisti, samoin kuin Pohjolan Voima, kaikki FPH:n esittämät vaatimukset.

PVO-Lämpövoima, Pohjolan Voima ja FPH allekirjoittivat 8.6.2018 sopimuksen, jolla osapuolet sopivat kaikkien vireillä olevien prosessien ja oikeudenkäyntien peruuttamisesta sekä PVO-Lämpövoiman Tahkoluodon voimalaitoksen ja FPH:n Meri-Porin voimalaitoksen yhteistoimintasopimuksen perusteella yhteisessä käytössä olleen omaisuuden siirtymisestä FPH:lle samoin kuin PVO-Lämpövoiman omistaman maa-alueen myymisestä FPH:lle.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Pohjolan Voima tiedotti 20.2.2019, että Porin Tahkoluodon ja Kristiinankaupungin lauhdevoimalaitokset on päätetty purkaa. Pohjolan Voiman tytäryhtiö PVO-Lämpövoima Oy:n voimalaitosten markkinaehtoinen tuotannollinen toiminta lopetettiin kannattamattomana kesäkuussa 2015, minkä jälkeen on selvitetty erilaisia uusia käyttömahdollisuuksia. Lopullista purkamista alettiin valmistella vuonna 2017. Varsinaiset purkutoimenpiteet alkavat laitoksissa kevään 2019 aikana.

Säteilyturvakeskus (STUK) antoi lausunnon 25.2.2019 Teollisuuden Voiman OL3:n käyttölupahakemuksesta. STUK ei näe estettä myöntää lupaa hakemuksen mukaisesti vuoden 2038 loppuun saakka. STUK on arvioinut ydinenergialain mukaisesti OL3-laitosyksikön turvallisuuden lisäksi koko TVO-konsernin toimintaa, kuten resurssit, osaamisen ja ydinjätehuollon. Käyttöluvasta tekee päätöksen valtioneuvosto.

Tulevaisuuden näkymät

Alkaneella tilikaudella sähkön ja lämmön tuotannon odotetaan jatkuvan edellisvuoden tapaan huomioiden, että Pohjolan Voima ei enää omista Meri-Porin voimalaitoksen tuotantotehoon oikeuttavia osakkeita.

TVO jatkaa Olkiluoto 3 EPR-ydinvoimalaitosyksikön toteutusta ja tuotantokäyttöön valmistautumista. Yhteistyössä laitostoimittajan kanssa OL3 EPR -laitosyksikön käyttöönottoa jatketaan laitostoimittajan käyttöönotto-ohjelman mukaisesti, jotta polttoaine voidaan asentaa reaktoriin laitostoimittajan aikataulun mukaisesti kesäkuussa 2019 ja laitosyksikkö liittyy ensimmäistä kertaa valtakunnan verkkoon lokakuussa 2019. TVO on täyttänyt Säteilyturvakeskuksen 25.2.2019 antaman lausunnon mukaan edellytyksen valtioneuvoston päätökselle myöntää OL3-laitosyksikölle käyttölupa. TVO arvioi, että ennen kaupallisen käytön aloittamista OL3 tuottaa verkkoon liittämisen jälkeen 2–4 terawattituntia sähköä vaihtelevin tehoin.

Posiva Oy:n loppusijoitushankkeessa on tarkoitus siirtyä rakentamisvaiheeseen vuoden 2019 aikana.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31. joulukuuta 2018 olivat 320.626.223,50 euroa, josta tilikauden tulos oli -6.056.957,29 euroa. Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että tilikauden tulos siirretään edellisten tilikausien tulostilille ja että osinkoa ei jaeta.

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA

1 000 €	Liitetieto	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Jatkuvat toiminnot			
Liikevaihto	7	514 096	453 603
Liiketoiminnan muut tuotot	8	2 968	21 968
Materiaalit ja palvelut	9	-402 536	-352 573
Henkilöstökulut	10	-9 959	-10 511
Poistot ja arvonalentumiset	11	-39 048	-39 484
Liiketoiminnan muut kulut	12,13	-53 437	-52 016
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	14	-19 535	-9 424
Liikevoitto/-tappio		-7 451	11 563
Rahoitustuotot	15	2 728	4 329
Rahoituskulut	15	-27 637	-14 063
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-24 909	-9 734
Voitto/tappio ennen veroja		-32 360	1 829
Tuloverot	16	0	838
Tilikauden voitto/tappio jatkuvista toiminnoista		-32 360	2 667
Lopetetut toiminnot			
Tilikauden voitto/tappio lopetetuista toiminnoista		2 611	-1 570
Tilikauden voitto/tappio		-29 749	1 097
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT:			
Erät, jotka saatetaan tulevaisuudessa siirtää tulosvaikutteisiksi			
Osuus yhteisyritysten muun laajan tuloksen eristä			
Myytavissä olevien sijoitusten käyvä arvon muutokset	19	0	-8
Rahavirran suojaukset	19	4 166	-5 369
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä		4 166	-5 377
Tilikauden laaja tulos yhteensä		-25 583	-4 280
Tilikauden tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		-29 098	-10 392
Määräysvallattomille omistajille		-651	11 489
		-29 749	1 097
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		-24 932	-15 769
Määräysvallattomille omistajille		-651	11 489
		-25 583	-4 280

KONSERNIN TASE

1 000 €	Liitetieto	31.12.2018	31.12.2017
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	17	284 173	283 364
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	18	497 440	531 077
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	19	714 625	744 184
Muut rahoitusvarat	20	486	505
Lainat ja muut saamiset	21	446 034	385 962
Pitkäaikaiset varat yhteensä		1 942 758	1 945 092
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	23	12 038	5 190
Myyntisaamiset ja muut saamiset	21	84 399	86 452
Rahavarat	22	59 598	43 857
Lyhytaikaiset varat yhteensä		156 035	135 499
Myytävänä olevat varat	24	4 653	8 845
Varat yhteensä		2 103 446	2 089 436
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	25	65 293	65 293
Ylikurssirahasto		216 822	216 822
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		326 683	328 869
Arvonmuutosrahasto		1 700	-2 466
Kertyneet voittovarot		165 879	192 792
Yhteensä		776 377	801 310
Määräysvallattomien omistajien osuus		40 515	42 197
Oma pääoma yhteensä		816 892	843 507
VELAT			
Pitkäaikaiset velat			
Varaukset	26	3 345	4 491
Laskennalliset verovelat	27	0	0
Rahoitusvelat	28	1 107 672	1 040 611
Muut velat	28,30	6 293	2 993
Pitkäaikaiset velat yhteensä		1 117 310	1 048 095
Lyhytaikaiset velat			
Rahoitusvelat	28	114 533	140 126
Ostovelat ja muut velat	29	54 711	57 708
Lyhytaikaiset velat yhteensä		169 244	197 834
Velat liittyen myytävänä oleviin varoihin	24	0	0
Velat yhteensä		1 286 554	1 245 929
Oma pääoma ja velat yhteensä		2 103 446	2 089 436

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

1 000 €	Liitetieto	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirrat			
Tilikauden voitto/tappio		-32 360	2 667
Oikaisut tilikauden voittoon/tappioon	6	83 058	42 563
Käyttöpääoman muutokset	6	-8 949	-447
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-12 651	-14 768
Saadut korot		2 584	2 278
Maksetut verot		-4	36
Liiketoiminnan nettorahavirta		31 678	32 329
Investointien rahavirrat			
Myydyt omistusyhteisyrittösohkeet	19	2	0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	17,18	-5 538	-6 458
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntitulot	17,18	265	6 738
Myydyt muut osakkeet	17,18	15	0
Tytäryritysten luovutukset	5	0	16 685
Pääoman palautukset		3 310	0
Lainasaamisten takaisinmaksut	21,28	0	2 264
Myönnetyt lainat	21,28	-60 232	-60 231
Saadut osingot		7	8
Investointien nettorahavirta		-62 171	-40 994
Rahoituksen rahavirrat			
Osakeannista saadut maksut	25	0	49 305
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	24,25	0	-296
Pitkäaikaisten lainojen nostot	24,28	125 000	510 000
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	24,28	-44 854	-538 493
Vakuudellisten rahoitusvelkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	24,28	-13 791	-13 649
Lyhytaikaisten korollisten velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	24,28	-24 889	-27
Maksetut osingot		-311	-15 304
Rahoituksen nettorahavirta		41 155	-8 464
Rahavarojen muutos		10 662	-17 129
Rahavarat tilikauden alussa		33 885	52 866
Rahavarojen muutos		10 662	-17 129
Yritysjärjestelyjen rahavarat		0	-1 852
Rahavarat tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot		44 547	33 885
Lopetetun toiminnon rahavarat		15 051	9 972
Rahavarat tilikauden lopussa	22	59 598	43 857

LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

1 000 €	Liite- tieto	Osake- pääoma	Osakeanti	Ylikurssi- rahasto	Arvon- muutos- rahasto	Sijoitun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarat	Emoyhtiön omistajille kuuluv oma pääoma	Määräysval- lattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2017										
Laaja tulos										
Tilikauden tulos							-10 392	-10 392	11 489	1 097
Muut laajan tuloksen erät										
Rahavirran suojaukset								-5 369		-5 369
Myytavissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset								-8		-8
Tilikauden laaja tulos yhteensä										
		0	0	0	-5 376	0	-10 392	-15 769	11 489	-4 280
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä										
Osakeanti		25	1 481	-49 305		47 824		0		0
Siirto kertyneisiin voittovaroihin		25				-5 145	5 145	0		0
Määräysvallattomien omistajien jako-osuus purkautuneesta yhtiöstä ja myydystä yhtiöstä								0	4 977	4 977
Korjaus purkautuneen yhtiön aikaisempiin yritysjärjestelyihin				-3 470				-3 470		-3 470
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti			-296					-296		-296
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä										
		1 185	-49 305	-3 470	0	42 679	5 145	-3 766	4 977	1 211
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-15 304	-15 304
Oma pääoma 31.12.2017										
		65 293	0	216 822	-2 466	328 869	192 792	801 310	42 197	843 507
Oma pääoma 1.1.2018										
Laaja tulos										
Tilikauden tulos							-29 098	-29 098	-651	-29 749
Muut laajan tuloksen erät										
Rahavirran suojaukset								4 166		4 166
Tilikauden laaja tulos yhteensä										
		0	0	0	4 166	0	-29 098	-24 932	-651	-25 583
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä										
Siirto kertyneisiin voittovaroihin		25				-2 186	2 186	0		0
Määräysvallattomien omistajien jako-osuus purkautuneesta yhtiöstä								0	-720	-720
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä										
		0	0	0	0	-2 186	2 186	0	-720	-720
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-311	-311
Oma pääoma 31.12.2018										
		65 293	0	216 822	1 700	326 683	165 879	776 377	40 515	816 892

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

[1 Laatumisperiaatteet](#)

[2 Johdon harkintaa edellyttävät tilinpäätöksen laatumisperiaatteet ja arvioihin liittyvät epävarmuustekijät](#)

[3 Rahoitusriskien hallinta](#)

[4 Segmenttiedot](#)

[5 Myytyt pitkäaikaiset omaisuuserät ja hankitut liiketoiminnot](#)

[6 Rahavirtalaskelman liitetiedot](#)

[7 Liikevaihto](#)

[8 Liiketoiminnan muut tuotot](#)

[9 Materiaalit ja palvelut](#)

[10 Henkilöstökulut](#)

[11 Poistot ja arvonalentumiset](#)

[12 Liiketoiminnan muut kulut](#)

[13 Tutkimus- ja kehittämismenot](#)

[14 Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista](#)

[15 Rahoitustuotot ja -kulut](#)

[16 Tuloverot](#)

[17 Aineettomat hyödykkeet](#)

[18 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet](#)

[19 Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä](#)

[20 Muut rahoitusvarat](#)

[21 Lainat- ja muut saamiset](#)

[22 Lyhytaikaiset talletukset ja rahavarat](#)

[23 Vaihto-omaisuus](#)

[24 Lopetetut toiminnot ja myytävänä olevat varat ja velat](#)

[25 Oma pääoma](#)

[26 Varaukset](#)

[27 Laskennalliset verovelat](#)

[28 Rahoitusvelat](#)

[29 Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat](#)

[30 Johdannaissopimukset](#)

[31 Rahoitusvarat ja -velat IAS 39:n mukaisissa ryhmissä sekä käyvät arvot](#)

[32 Ehdolliset velat ja varat sekä hankintasitoumukset](#)

[33 Muut vuokrasopimukset](#)

[34 Päästöoikeudet](#)

[35 Lähipiiritapahtumat](#)

[36 Osakeomistuksen jakauma ja tiedot osakkeen omistajista](#)

[37 Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat](#)

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernin perustiedot

Pohjolan Voima Oyj (PVO) tytäryhtiöineen muodostavat Pohjolan Voima konsernin. Konsernin emoyhtiön, Pohjolan Voima Oyj:n, rekisteröity kotipaikka on Helsinki.

Pohjolan Voima on yksityinen energia-alan konserni. Konsernin tuotantokapasiteetti koostuu 26 voimalaitoksesta, jotka sijaitsevat 18 paikkakunnalla. Tuotantomuotoja ovat vesi-, ydin- ja lämpövoima.

Jäljennöksiä konsernitilinpäätöksestä on saatavilla Internet-osoitteessa www.pohjolanvoima.fi ja PVO:n Helsingin konttorista osoitteessa Töölönkatu 4, 00100 Helsinki.

PVO:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 28.2.2019 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan yhtiökokous voi muuttaa tai hylätä tilinpäätöksen.

Laatimisperusta

Tilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2018 voimassaolevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot täyttävät myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisöainsäädännön vaatimukset.

Konsernitilinpäätöstiedot esitetään tuhansina euroina.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tietoa harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laatimisperiaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, on esitetty kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät".

Omakustannuseriaate

Yhtiöjärjestyksen mukaisesti PVO toimittaa sähköä ja lämpöä osakkailleen omakustannushintaperiaatteella (ns. mankalaperiaatteella) eli luovuttaa tuottamansa tai hankkimansa energian osakkailleen näiden kunkin osakesarjan omistuksen suhteessa. Kyseisen osakesarjan osakas vastaa yhtiötä kohtaan yhtiöjärjestyksessä mainituista muuttuvista ja kiinteistä vuosikustannuksista. Emoyhtiön hallinnon kustannukset katetaan veloittamalla ne osana kiinteää vuosikustannusta yhtiöasiakirjoissa tarkemmin määritetyllä tavalla.

PVO:n yhtiöjärjestyksen mukaan kunkin osakkaan vastuuosuus vuosikustannuksista rajoittuu aina osakeomistuksen suhteellista osuutta kaikista saman sarjan osakkeista vastaavaan määrään eikä toisen osakkaan mahdollinen laiminlyönti laajenna osakeomistukseen perustuvaa osakkaan vastuuta. Osakkaat vastaavat yhtiöjärjestyksen 4§:ssä mainituista kustannuksista.

Konsolidointiperiaatteet

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Pohjolan Voima Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöiksi katsotaan ne yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Konsernilla on yrityksessä määräysvalta, jos sillä on yritystä koskeva valta; se altistuu yrityksen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy käyttämään yritystä koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lukien, jona konserni on saanut määräysvallan. Yhdistely lopetetaan, kun määräysvalta lakkaa. Tytäryhtiöiden tilinpäätösten laatimisperiaatteita on tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Liiketoimintojen yhdistämiset käsitellään hankintamenomenetelmällä. Tytäryrityksen hankinnasta maksettava vastike on luovutettujen varojen, liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien ja syntyvien tai vastattaviksi otettujen velkojen käypä arvo. Luovutettu vastike sisältää ehdollisesta vastikejärjestelystä johtuvan omaisuuserän tai velan käyvän arvon. Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluiksi toteutuessaan. Hankinnan kohteen yksilöitävissä olevat hankitut varat sekä vastattaviksi otetut velat ja ehdolliset velat arvostetaan alun perin niiden hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa kirjataan hankintakohtaisesti joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Määrä, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistetun osuuden käypä arvo yhteen laskettuina ylittävät hankitun yhtiön yksilöitävissä olevan nettovarallisuuden hankinta-ajankohdan käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos luovutetun vastikkeen, määräysvallattomien omistajien osuuden ja aiemmin omistetun osuuden yhteismäärä on pienempi kuin hankitun tytäryrityksen nettovarallisuus, erotus kirjataan laajaan tuloslaskelmaan.

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat voitot ja sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Osakkuus- ja yhteisjärjestelyt

Osakkuusyhtiöt ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta joissa sillä ei ole määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun konserni omistaa 20-50 % yhtiön äänimäärästä tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Yhteisjärjestely on joko yhteinen toiminto tai yhteisyritys. Yhteisyritykset ovat järjestelyjä, joissa konserni on sopimukseen perustuvalla järjestelyllä sitoutunut jakamaan taloudellisia ja liiketoiminnallisia periaatteita koskevan määräysvallan muiden osapuolten kanssa ja jossa konsernilla on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen. Konsernin kaikki yhteisjärjestelyt ovat yhteisyrityksiä.

Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä lasketaan pääomaosuusmenetelmää käyttäen ja ne on alun perin kirjattu hankintamenuon. Tämän menetelmän mukaan konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen tilikauden voitosta tai tappiosta esitetään tuloslaskelmassa ja osuus sellaisista omassa pääomassa tapahtuneista muutoksista, joita ei ole kirjattu sijoituskohteessa tulosaikutteisesti esitetään omassa pääomassa. Taseessa esitetään konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen nettovarallisuudesta yhdessä hankinnasta syntyneen liikearvon (vähennettynä mahdollisilla kertyneillä arvonalennuksilla) kanssa. Pääomaosuusmenetelmän soveltaminen lopetetaan, kun sijoituksen kirjanpitoarvo osakkuus- tai yhteisyrityksessä on laskenut nolleen, ellei konserni ole sitoutunut osakkuus- tai yhteisyritysten velvoitteiden täyttämiseen. Konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välisistä liiketoimista syntyneet realisoitumattomat voitot ja tappiot eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti, jollei tappio anna viitteitä omaisuuserän arvonalentumisesta. Osakkuus- ja yhteisyritysten tilinpäätösten laatimisperiaatteita on

tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelmassa ja määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omista pääomista esitetään omana eränä taseessa oman pääoman osana.

Määräysvallattomien omistajien kanssa toteutuneita liiketoimia käsitellään kuten konsernin omistajien kanssa toteutuneita. Kun määräysvallattomilta omistajilta ostetaan osakkeita, maksetun vastikkeen ja tytäryrityksen nettovaroista hankitun osuuden kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan omaan pääomaan. Myös voitot tai tappiot tytäryhtiöiden osakkeiden myynnistä määräysvallattomille omistajille kirjataan omaan pääomaan.

Kun määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa, mahdollinen jäljelle jäävä osuus arvostetaan käypään arvoon ja kirjanpitoarvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyrityksenä, yhteisyrityksenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta yrityksestä aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattuja määriä käsitellään ikään kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä voi tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteiksi.

Ulkomaan rahan määräiset tapahtumat

Emoyhtiön ja kaikkien sen tytär-, osakkuus- ja yhteisyritysten toiminta- ja raportointivaluutta on euro. Konsernitilinpäätös esitetään euroissa.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat muunnetaan euroiksi Euroopan keskuspankin noteeraamaan tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssieja käyttäen. Liiketapahtumista ja monetaaristen saamisten ja velkojen muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi silloin, kun ne täyttävät kassavirran tai nettoinvestoinnin suojauslaskennan kriteerit, ne kirjataan omaan pääomaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolella. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät tuloslaskelman eriin rahoitustuotot ja -kulut. Ei-monetaariset hankintameno arvoitetut erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. Konsernissa ei ole ei-monetaarisia käypään arvoon arvostettavia ulkomaan rahan määräisiä eriä.

Tuloutusperiaatteet

Konserni toimii energialiiketoiminnassaan omakustannushintaperiaatteella. Energiaan liittyvässä palveluliiketoiminnassa konserni ei toimi omakustannushintaperiaatteella. Tuotot määräytyvät saadun vastikkeen perusteella energiaa tai palveluja luovutettaessa. Kaikki tuotot esitetään vähennettynä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla. Tuotot on kirjattu seuraavasti:

Energian myynti ja muu liikevaihto

Energian myyntituotot jaotellaan kiinteään ja muuttuvaan veloitukseen. Muuttuvan veloituksen myyntituotot kirjataan energian toimituksen perusteella. Kirjatut myyntituotot osakkaille perustuvat toimitettuihin määriin. Sekä muuttuva että kiinteä veloitus laskutetaan ja kirjataan liikevaihtoon kuukausittain ja maksetaan jälkikäteen seuraavan kuukauden 24. päivänä. Palvelumyyntiin sisältyy pääasiassa hallinto- ja käyttöpalvelumyntejä. Palvelujen myyntituotot kirjataan tuloksi sillä tilikaudella, jolla palvelu tuotetaan asiakkaalle ja määräysvalta siihen siirtyy asiakkaalle.

Muut tuotot

Tavanomaisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot sisältyvät muihin tuottoihin. Tähän ryhmään luetaan vuokratuotot ja kertaluonteiset erät kuten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot. Vuokratuotot tuloutetaan tasaerinä vuokratuotolle. Käyttöomaisuushyödykkeiden myynti tuloutetaan toimituksen tapahduttua ja omistukseen liittyvien merkittävien riskien ja etujen siirryttyä ostajalle.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät ja ne sisältyvät konsernituloslaskelman muihin kuluihin. Mikäli kehittämismenojen arvioidaan kerryttävän tuloja tulevaisuudessa, kyseiset menot aktivoidaan aineettomiksi hyödykkeiksi ja kirjataan kuluksi oletetun taloudellisen vaikutusajan aikana. Konsernissa ei ole tällä hetkellä aktivointiedellytykset täyttäviä kehittämismenoja.

Korkotuotot ja osingot

Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä ja osinkotuotot silloin, kun oikeus osinkoon on syntynyt.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet paitsi, jos ne johtuvat voimallisuuden rakentamisesta. Tällöin vieraan pääoman menot aktivoidaan osaksi kyseisen hyödykkeen hankintamenoa.

Tuloverot

PVO toimittaa sähköä ja lämpöä osakkailleen omakustannushintaperiaatteella (ns. mankalaperiaatteella) eli luovuttaa tuottamansa tai hankkimansa energian osakkailleen näiden kunkin osakesarjan omistuksen suhteessa.

Omakustannushintaperiaatteen mukaan konserni ei tule maksamaan veroa energialiiketoiminnastaan, joten konserni ei kirjaa laskennallisia verovelkoja energialiiketoiminnassaan. Energiaan liittyvästä palveluliiketoiminnasta konserni kirjaa tuloverot ja laskennalliset verovelat.

Tuloslaskelman verokulu muodostuu kauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisesta verosta. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin kausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata, kun kyseessä on alun perin kirjanpitoon merkittävä omaisuus- tai velka eikä kyseessä ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä tällaisen omaisuus- tai velkaerän kirjaaminen vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon liiketoimen toteutumisaikana. Verotuksessa vähennyskeltottomasta liikearvosta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryritysten jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kuin ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistoista ja käyttämättömistä verotuksellisista tappioista.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä säädettyjä verokantoja. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä saaduilla avustuksilla, kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalennuksilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta. Ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan tasapoistoina kuluksi tuloslaskelmaan seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin perustuen:

Tietokoneohjelmistot	3-10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	5-10 vuotta

Muista aineettomista hyödykkeistä, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, ei kirjata säännönmukaisia poistoja, vaan ne testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika on arvioitu olevan Vesilakiin perustuvalla käyttöoikeudella vesivoimaan sekä Lakiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta perustuvalla erityisillä käyttöoikeuksilla voimajohtokatuihin ja -maa-alueisiin.

Päästöoikeudet

Aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvät myös hiilidioksidi (CO₂) -päästöoikeudet. Päästöoikeudet kirjataan hankintahintaisina ja ne esitetään taseessa omana eränään. Vastikkeetta saadut päästöoikeudet ovat taseen ulkopuolista varallisuutta. Palautettavia päästöoikeuksia koskeva velvoite kirjataan hallussa olevien päästöoikeuksien kirjanpitoarvolla lyhytaikaisiin velkoihin. Jos päästöoikeuksia ei ole riittävästi kattamaan toteutuneita päästöjä, kirjataan puuttuvista päästöoikeuksista lyhytaikainen velka tilinpäätöspäivän markkina-arvolla. Päästöoikeudet ja niihin liittyvät veloitteet kirjataan pois taseesta, kun ne toimitetaan velvoitteiden kattamiseksi tai myydään. Päästöoikeuksista ei kirjata poistoja. Päästöoikeuksien myynnit sisältyvät liikevaihtoon (Muu myynti) ja päästöoikeushankinnat kirjataan tuloslaskelmaan Materiaalit ja palvelut -ryhmään.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Konsernin käyttöomaisuus arvostetaan taseessa alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä saaduilla avustuksilla, kertyneillä poistoilla sekä mahdollisilla arvonalennuksilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta. Hankintamenoon sisällytetään myös ehdot täyttävän hyödykkeen rakennusaikaiset vieraan pääoman menot. Näitä ovat rakennusaikaisiin velkoihin liittyvät korkokulut. Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisältää arvioidut hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta aiheutuvat menot.

Maa- ja vesialueista ei tehdä poistoja. Muu aineellinen käyttöomaisuus poistetaan tasapoistomenetelmällä niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Käytöstä poistamisesta aiheutuneet kulut poistetaan sen voimalaitoksen taloudellisen vaikutusajan kuluessa, johon ne liittyvät.

Tasapoistot perustuvat seuraaviin odotettuihin taloudellisiin pitoaikoihin:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40-80 vuotta
Yhdistettyjen sähkön ja lämmön tuotantolaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	4-35 vuotta
Kytkinkentät ja voimajohdot	10-45 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	10-25 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3-20 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3-40 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika oikaistaan tarvittaessa kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eri pituiset, kukin osa käsitellään erillisenä hyödykkeenä. Tällöin osan uusimiseen liittyvät menot aktivoidaan ja uusimisen yhteydessä mahdollinen jäljellä oleva kirjanpitoarvo kirjataan pois taseesta. Muussa tapauksessa myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä.

Vuosittain toistuvat korjaus- ja huoltomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne ovat toteutuneet. Voimalaitosten modernisointeihin ja ylläpitoon liittyvät investoinnit aktivoidaan.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista syntyvät myyntivoitot ja tappiot määritetään vertaamalla myyntituloa kirjanpitoarvoon ja ne merkitään tuloslaskelmaan erään Liiketoiminnan muut tuotot tai Liiketoiminnan muut kulut.

Poistojen kirjaaminen lopetetaan tilanteessa, jossa aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot -standardin mukaisesti.

Julkiset avustukset

Julkiset avustukset, esimerkiksi valtiolta saadut aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset, kirjataan aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennykseksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että ne tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen edellytykset. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Sellaiset avustukset, jotka on saatu korvaukseksi syntyneistä menoista, tuloutetaan sillä tilikaudella, kun avustuksen kohteeseen liittyvät menot merkitään kuluiksi. Tällaiset avustukset esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon. Hankintameno määritetään FIFO-menetelmällä. Hankintameno muodostuu raaka-aineista ja muista välittömistä menoista. Vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvoa ei alenneta sen hankintamenoa pienemmäksi, koska konsernin energialiiketoiminta toimii omakustannushintaperiaatteella, jolloin vaihto-omaisuuden nettorealisoituarvo kattaa aina sen hankintamenot.

Vuokrasopimukset - konserni vuokralle ottajana

Rahoitusleasingsopimukset

Käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa konsernille vuokralle ottajana on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana käyttöomaisuushyödykkeeksi ja rahoitusleasingvelaksi hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusleasingvelat sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin eräntymisensä mukaan. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että tilikausittain jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti.

Konsernissa myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyn myynti- ja vuokrasopimukset käsitellään IFRS:n mukaan yhtenä kokonaisuutena rahoitusjärjestelynä. Myynti ei siirrä omistamiselle ominaisia riskejä ja etuja ostajalle, jolloin taseesta poiskirjaamisen kriteerit eivät myyjällä, vuokralle ottajalla täyty. IAS 17 ei sovellu järjestelyyn sisältyvään vuokrasopimukseen, koska järjestely ei siirrä käyttöoikeutta järjestelyn kohteena oleviin omaisuuksiin.

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muiden vuokrasopimusten perusteella määräytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruusina kuluerinä vuokra-ajan kuluessa.

Muiden vuokrasopimusten perusteella saadut vuokratuotot, konserni vuokralle antajana, kirjataan tuloslaskelmaan Liiketoiminnan muihin tuottoihin tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuuseristä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Arvonalentumistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton, ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa ja pitkälle riippumattomia muiden vastaavien yksiköiden rahavirroista.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai käyttöarvo sen mukaan, kumpi niistä on suurempi. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttauskorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappio kohdistuu rahavirtaa tuottavaan yksikköön, se kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuksia tasasuhteisesti. Arvonalentumistappion kirjaamisen yhteydessä poistojen kohteena olevan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen. Muusta omaisuuserästä kuin liikearvosta kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan siinä tapauksessa, että on

tapahtunut muutos niissä arvioissa, joita on käytetty määrittäessä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruta enempää, kuin mikä omaisuuserän kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruta missään tilanteessa.

Rahoitusvarat ja rahoitusvelat

Kaikki rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä käypään arvoon. Rahoitusvarat kirjataan taseesta pois silloin, kun oikeudet sijoituksen rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai ne on siirretty ja konserni on siirtänyt olennaisilta osin omistamiseen liittyvät riskit ja edut.

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin IFRS 9:n mukaisesti: käypään arvoon tulosvaikutteisesti, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sekä jaksotettavaan hankintamenoon arvostettavat. Luokittelu tapahtuu alkuperäisen hankinnan yhteydessä konsernin liiketoimintamallin mukaisesti sekä perustuen rahoitusvarojen rahavirtaominaisuuksiin. Konsernilla ei ole tällä hetkellä muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavia rahoitusvaroja.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat johdannaisia, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi. Tähän ryhmään kuuluvat konsernin kaikki johdannaiset, sillä konsernissa ei sovelleta suojauslaskentaa. Johdannaiset sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin paitsi, jos ne erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua, jolloin ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin. Silloin kun johdannaisten arvo on negatiivinen, ne luokitellaan rahoitusvelkoihin. Erä sisältyy muihin pitkäaikaisiin velkoihin, paitsi jos ne erääntyvät alle 12 kuukauden kuluessa, erä sisältyy silloin lyhytaikaisiin velkoihin. Käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät.

Jaksotettu hankintameno

Jaksotettuun hankintamenoon sisältyvät pitkäaikaiset laina- ja muut saamiset sekä lyhytaikaiset myynti- ja muut saamiset. Laina- ja muut saamiset arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon ja ne sisältyvät lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin rahoitusvaroihin; viimeksi mainittuihin, mikäli ne erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua. Myyntisaamiset kirjataan taseeseen niiden alkuperäiseen nimellisarvoon. Yhtiön myöntämät lainat, joilla on määrätty eräpäivä, arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista, erittäin likvideistä sijoituksista. Rahavaroihin luokitelluilla erillä on enintään 3 kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Uuden arvonalentumismallin mukaan rahoitusvarojen arvonalentuminen on määritettävä odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuvaa mallia käyttäen. Konsernin kannalta uusi arvonalentumismalli koskee myyntisaamisia ja niiden luottotappioiden aikaisempaa kirjaamista. Konsernin luottopositio ei ole muuttunut standardien välillä.

IFRS 9-standardin mukaan konserni soveltaa myyntisaamisten luottoriskin kirjaamiseen yksinkertaistettua varausmenettelyä, jonka mukaan kaikista myyntisaamisista kirjataan vähennyserä koko voimassaoloajalta odotettavissa

olevien luottotappioiden perusteella.

Konsernin vuosittaiset luottotappiot ovat olleet hyvin vähäisiä eikä uuden mallin mukaisilla odotetuilla luottotappiolla ole merkittävää vaikutusta. Jaksotettuun hankintamenuun arvostettujen rahoitusinstrumenttien osalta konserni suorittaa seurantaan aktiivisesti ja kirjaa kriteerien mukaisesti arvonalentumista tulosvaikutteisesti.

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvon alentumisesta. Mikäli rahoitusvarojen käypä arvo on alittanut hankintamenuon merkittävästi tilinpäätöshetkellä, tämä on osoitus rahoitusvarojen arvonalentumisesta.

Näyttöä arvonalentumisesta voivat olla esimerkiksi vastapuolen merkittävät taloudelliset vaikeudet, koronmaksun tai lyhennysten laiminlyönnit, konkurssin tai muun taloudellisen uudelleenjärjestelyn todennäköisyys tai havainnoitavissa oleva tieto, joka osoittaa arvioitujen vastaisten rahavirtojen määritettävissä olevaa vähentymistä, esimerkiksi muutokset maksujen myöhästymisessä ja laiminlyöntien kanssa korreloiva vastapuolen heikentynyt taloudellinen tilanne.

Konsernilla on osakaslainasaamia yhteisyritys Teollisuuden Voima Oyj:ltä. Konserni on tarkastellut lainojen luottotappioriskiä lainasopimusten perusteella ja todennut, että luottotappioriskiä ei ole.

Rahoitusvelat

Konsernin rahoitusvelat luokitellaan seuraaviin ryhmiin IFRS 9-standardin mukaisesti: käypään arvoon tulosvaikutteisesti ja jaksotettavaan hankintamenuun arvostettavat.

Rahoitusvelat kirjataan alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettynä. Myöhemmin kaikki rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Rahoitusvelkoja sisältyy pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin ja ne voivat olla korollisia ja korottomia.

Lainaliimiteistä maksettavat palkkiot kirjataan lainaan liittyvinä transaktiomenoina siltä osin kuin limiitin käyttäminen on todennäköistä. Tällöin palkkio merkitään taseeseen, kunnes laina nostetaan. Lainan noston yhteydessä lainasitoumuksiin liittyvä järjestelypalkkio merkitään osaksi transaktiokuluja. Siltä osin kuin ei ole todennäköistä, että lainasitoumusta tullaan nostamaan, järjestelypalkkio kirjataan ennakkomaksuksi ja jaksotetaan kuluksi lainasitoumuksen ajanjaksolle.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kirjataan johdannaissopimuksiin perustuvat velat. Nämä käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti ja ne sisältyvät lyhytaikaisiin velkoihin, jos ne tullaan suorittamaan alle 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä. Muulloin ne sisältyvät pitkäaikaisiin velkoihin.

Johdannaiset

Johdannaissopimukset merkitään taseeseen käypään arvoon sinä päivänä, kun konsernista tulee johdannaissopimuksen osapuoli ja arvostetaan aina jatkossa tilinpäätöshetken käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, sovelletaanko johdannaiseen IFRS 9 mukaista suojauslaskentaa vai ei. Pohjolan Voima ei ole soveltanut suojauslaskentaa konsernitalinpäätöksessään vuosina 2018 ja 2017 ja on kirjannut johdannaisten käypien arvojen muutoksesta aiheutuneet voitot ja/tai tappiot tuloslaskelmaan rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Konsernin yhteisyritys Teollisuuden Voima Oyj (TVO) yhdistellään konsernitalinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen, kts. laadintaperiaatteet Osakkuus- ja yhteisjärjestelyt. TVO käyttää johdannaissopimuksia suojaautukseen polttoainehankintojen valuuttariskiltä ja lainojen valuutta- ja korkoriskiltä. IFRS 9:n mukaisen suojauslaskennan piiriin

kuuluu TVO:n uraanin hankintasopimusten valuuttakurssiriskiltä suojautumiseen käytetyt instrumentit (valuuttatermiinit, valuutanvaihtosopimukset) ja osa TVO:n lainasopimusten korkorahavirtojen heilahtelulta suojautumiseen tehdyistä koronvaihtosopimuksista. TVO dokumentoi sekä suojausta aloitettaessa että sen jälkeen arvionsa siitä, ovatko suojausliiketoimissa käytettävät johdannaissopimukset tehokkaita. Suojauslaskennassa mukana olevat johdannaissopimukset jaetaan pitkä- ja lyhytaikaisiin varoihin ja velkoihin sen mukaan, miten suojattava instrumentti erääntyy. TVO soveltaa sekä rahavirran että käyvän arvon suojauslaskentaa.

IFRS 9-standardissa myötä suojauksen tehokkuuden arvioiminen perustuu tulevaisuuteen suuntautuvana. TVO:n suojaussuhteiden tehottomuuden odotetaan olevan jatkossakin hyvin vähäistä.

IFRS 9 määrittää kolme suojauksen tehokkuuden vaatimusta suojauslaskennan soveltamista varten. Ensimmäinen vaatimus edellyttää taloudellista yhteyttä suojauskohteen ja -instrumentin välillä. On voitava odottaa, että suojausinstrumentin ja -kohteen arvon muutokset ovat vastakkaisia yhteisen perustana olevan instrumentin tai riskin takia. Standardi myös vaatii, että luottoriskin vaikutus ei dominoi taloudellisesta suhteesta aiheutuvia arvonmuutoksia. Kolmanneksi suojaussuhteen suojausaste tulee olla sama kuin suojausaste, joka syntyy siitä suojauskohteen määrästä, jota yhteisö tosiasiallisesti suojaa ja siitä suojausinstrumentin määrästä, jota yhteisö tosiasiallisesti käyttää suojauskohteen kyseisen määrän suojaamiseen. IFRS 9 edellyttää samaa suojausastetta kuin mitä tosiasiallisesti käytetään riskienhallinnassa. Näillä muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta TVO:lle.

Muilla konserniyhtiöllä on johdannaisia, jotka eivät täytä IFRS:n mukaisia suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä. Tällaisia ovat eräät koronvaihtosopimukset, joiden avulla vaihtuvakorkoisia lainoja on muutettu kiinteäkorkoisiksi sekä polttoainehankintojen valuuttariskiä suojaavat termiinisopimukset. Johdannaiset kirjataan käypään arvoon taseen varoihin tai velkoihin. Näistä valuutta- ja korkojohdannaisista syntyvät käyvän arvon muutokset esitetään tulosvaikutteisesti rahoitustuotoissa ja -kuluissa. Johdannaiset esitetään taseessa eräpäivänsä mukaan joko pitkä- tai lyhytaikaisina varoina tai velkoina.

Työsuhde-etuudet

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuus pohjaisiksi tai maksu pohjaisiksi järjestelyiksi. Konsernilla ei ole etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä. Konsernin henkilökunnan eläketurva on hoidettu ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä. Eläkevakuutusyhtiöissä oleva TyEL-eläkevakuutus on käsitelty maksu pohjaisena järjestelynä kuten myös eräät vapaaehtoiset eläkevakuutukset. Maksu pohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja erilliselle yksikölle eikä konsernilla ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuksien maksamisesta. Maksu pohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset merkitään tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Varaukset ja ehdolliset velat

Konserni kirjaa varaukset ympäristön alkuperäiseen tilaan palauttamisesta, hyödykkeen käytöstä poistamisesta ja lakiin perustuvista vaateista silloin, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti.

Varaukset arvostetaan velvoitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon. Nykyarvon laskennassa käytetty diskonttaustekijä valitaan siten, että se kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta tarkasteluhetkellä ja velvoitteeseen liittyvistä riskeistä. Ajan kulumisesta johtuva varauksen lisäys kirjataan korkokuluksi. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa. Konsernin jatkuvaan liiketoimintaan liittyvistä menoista ei kirjata varausta etukäteen.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräsvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

Ympäristövaraukset

Ympäristökustannusten varaukset kirjataan perustuen nykyisiin tulkintoihin ympäristönsuojelulaeista ja -säännöksistä, kun on todennäköistä, että on syntynyt velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ne ympäristökustannukset, jotka ovat syntyneet korjattaessa olosuhteita, jotka johtuvat aikaisempien tilikausien toiminnoista ja jotka eivät enää kerrytä tuloja nykyhetkellä tai tulevaisuudessa kirjataan vuosikuluiksi.

Tuhkan käsittely

Konsernin yhtiöillä voi olla välivarastoituna prosessissa syntyneitä jäteveronalaista tuhkaa, jolle on olemassa hyötykäyttökohde, hyötykäyttökohdetta etsitään tai hyötykäyttökohdetta ei ole, jolloin veronalainen jäte toimitetaan kaatopaikalle. Tilinpäätökseen on tällöin jaksotettu kulu, joka vastaa parasta arviota siitä, kuinka paljon tilinpäätöshetkellä välivarastossa olevan tuhkan käsittely tulee konsernin yhtiöille maksamaan.

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan silloin, kun konsernilla on sopimukseen perustuva velvoite tai kun on olemassa oikeudellinen velvoite ja tämän velvoitteen määrä sekä sen rajattu taloudellinen vaikutusaika voidaan arvioida luotettavasti. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa, kun laitos otetaan käyttöön tai kun ympäristön vahingoittuminen on tapahtunut. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Ydinjätehuoltovastuuseen liittyvät varat ja varaus

Teollisuuden Voima Oyj:n tulososuuteen vaikuttaa olennaisesti ydinjätehuoltovastuun käsittely. TVO:n ydinenergiain mukainen ydinjätehuoltovastuu katetaan maksamalla Valtion ydinjätehuoltorahastoon ydinjätehuoltomaksu. Vastuu kattaa kaikki tulevat olemassa olevan ydinjätteen käsittelystä aiheutuvat kulut mukaan luettuna ydinvoimalaitosten käytöstä poiston, käytetyn polttoaineen loppusijoituskustannukset sekä riskimarginaalin siten, että käytöstä poiston oletetaan alkavan arviointivuonna seuraavan vuoden alusta. Posiva Oy huolehtii TVO:n käytetyn polttoaineen loppusijoituksen tutkimuksista ja toteutuksesta ja perii TVO:lta näistä toimenpiteistä vuosittain aiheutuneet kustannukset mukaan lukien käyttöomaisuuden hankintamenot.

TVO:n konsernitalinpäätöksessä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta esitetään pitkäaikaisissa varoissa noudattaen IFRIC 5 -tulkintaa. Ydinjätehuoltovastuu esitetään varauksena pitkäaikaisissa veloissa. Ydinjätehuollon varauksen käypä arvo lasketaan diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat suunnitelmiin arvioiduista tulevista toimenpiteistä ja niiden kustannuksista huomioiden jo tehdyt toimenpiteet.

Ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen alkuperäinen nykyarvo (ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä) on kirjattu investointina taseeseen ja sitä oikaistaan myöhemmin suunnitelmaan tulevilla muutoksilla. Käytöstä poistamiseen liittyvästä investoinnista tehdään poistot ydinvoimalaitoksen ennakoitun käyttöajan kuluessa.

Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat ydinjätteen loppusijoituskustannukset kunkin tilikauden loppuun saakka. Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen

käyttöaikana polttoaineen käytön perusteella. Suunnitelmiin tulevien muutosten vaikutus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan perustuen käytetyn polttoaineen määrään kunkin tilikauden loppuun mennessä.

Rahan aika-arvo otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovaruksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu tuloslaskelmaan.

Oma pääoma

PVO:lla on 14 osakesarjaa. Kukin osakesarja oikeuttaa tietyn tytäryhtiön, osakkuus- tai yhteisyrityksen tuottamaan energiaan. Osakas on oikeutettu energiaan osakeomistuksen suhteellisen osuuden mukaan yksittäisen osakesarjan osakkeista.

Osakkeista yhtiön perustamisen yhteydessä ja osakepääoman korotuksina saadut suoritukset on kirjattu osakepääomaan, ylikurssirahastoon ja 1.9.2006 jälkeen myös sijoitetun vapaan pääoman rahastoon.

Osakekohtainen tulos

Konserni ei esitä osakekohtaista tulosta, koska emoyritys toimii omakustannushintaperiaatteella. PVO:n osakkeet eivät myöskään ole julkisen kaupankäynnin kohteena.

Oman pääoman ehtoiset osakslainat

Omaan pääoman ehtoiset osakslainat käsitellään omana pääomana. Oman pääoman ehtoiset osakslainat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon sisällyttäen transaktiomenot. Oman pääoman ehtoisten osakslainoille ei ole eräpäivää mutta lainanottaja voi maksaa lainan takaisin valintansa mukaan yhdessä tai useammassa erässä. Lainanottajan hallituksella on oikeus päättää, että lainoille ei joltakin kuluvalta koronmaksukaudelta makseta korkoa. Maksamatta jäänyt korko ei kumuloidu seuraaville koronmääräytymisjaksoille. Oman pääoman ehtoinen osakslaina on vakuudeton ja muita velkasitoumuksia heikommassa etuoikeusasemassa. Sen etuoikeusasema on kuitenkin parempi kuin muilla yhtiön omaan pääomaan luettavilla erillä.

Oman pääoman ehtoisten osakslainojen korot kirjataan velaksi, kun velvollisuus korkojen maksamiseksi on syntynyt. Korkokulut kirjataan maksuperusteisesti suoraan kertyneisiin voittovaroihin eikä niitä kirjata tilikauden tulokseen.

Myytävänä olevat varat ja lopetetut toiminnot

Myytävänä olevat varat luokitellaan myytävänä oleviksi ja arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan ja myynti on erittäin todennäköinen. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettu toiminto on konsernin osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi ja joka täyttää jonkin seuraavista edellytyksistä:

1. Se on merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö tai maantieteellistä aluetta edustava yksikkö.
2. Se on osa yhtiön koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta.
3. Se on tytäryritys, joka on hankittu yksinomaan tarkoituksena myydä se edelleen.

Lopetettujen toimintojen tulos esitetään omana eränään konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Myytävänä olevat omaisuuserät, luovutettavien erien ryhmät, myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät sekä luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään taseessa erillään muissa eristä.

Segmenttiraportointi

Konserni on ottanut käyttöön segmenttiraportoinnin tilinpäätöksessä 2018. Konsernilla on neljä raportoitavaa segmenttiä: vesivoima, lämpövoima, ydinvoima ja muut toiminnot. Ylin operatiivinen päätöksentekijä on hallitus.

Uusien ja uudistettujen IFRS-standardien, tulkintojen sekä standardien muutosten käyttöönotto

Konsermitilinpäätös on laadittu noudattaen samoja laadintaperiaatteita kuin vuonna 2017, lukuun ottamatta seuraavia muutoksia olemassa oleviin standardeihin, joita konserni on soveltanut 1.1.2018 alkaen.

- IFRS 9 Rahoitusinstrumentit – korvasi IAS 39-standardin ja käsittelee rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelua, arvostamista ja kirjaamista pois taseesta sekä uudistaa suojauslaskentaa koskevia sääntöjä ja tuo rahoitusvaroilte uuden arvonalentumismallin.
IFRS 9:n 1.1.2018 tapahtuneesta käyttöönotosta aiheutui luokittelumuutoksia rahoitusvaroihin. Oikaisuja tilinpäätökseen merkittyihin lukuihin ei aiheutunut.
IFRS 9 sisältää kolme pääluokittelukategoriaa, jotka perustuvat konsernin liiketoimintamalliin sekä rahavirtaominaisuuksiin: jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvarat, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvotettavat rahoitusvarat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat. Standardi poisti vanhan IAS 39 mukaisen luokittelun: eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat, lainat ja saamiset ja myytävissä olevat sijoitukset. Konsernin rahoitusvarat on luokiteltu konsernin liiketoimintamallin mukaisesti jaksotettuun hankintamenoan arvostettaviin rahoitusvaroihin sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin. Muutoksen vaikutus rahoitusvarojen luokitteluun ensimmäisenä arvostuspäivänä 1.1.2018:

Tase-erä	IAS 39 arvostusryhmä	IFRS 9 arvostusryhmä	IFRS 9	IAS 39
Pitkäaikaiset rah.varat				
Muut rahoitusvarat	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	505	505
Laina- ja muut saamiset	Laina- ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	385 962	385 962
Lyhytaikaiset rah.varat				
Myyntisaamiset ja muut saamiset	Laina- ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	86 452	86 452
Pitkäaikaiset velat				
Lainat	Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	845 206	845 206
Muut rahoitusvelat	Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	195 405	195 405

Johdannaissopimukset	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	2 993	2 993
Lyhytaikaiset velat				
Lainat	Jaksotettuun hankintameno arvostettavat rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	119 375	119 375
Muut rahoitusvelat	Jaksotettuun hankintameno arvostettavat rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	20 751	20 751
Johdannaissopimukset	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	8	8
Ostovelat	Jaksotettuun hankintameno arvostettavat rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	11 576	11 576
Muut lyhytaikaiset velat	Jaksotettuun hankintameno arvostettavat rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	46 124	46 124

Rahoitusvarojen arvonalentuminen on määritettävä odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuvaa mallia käyttäen. Konserni soveltaa myyntisaamisten luottoriskin kirjaamiseen yksinkertaistettua varausmenettelyä. Konsernin vuosittaiset luottotappiot ovat olleet hyvin vähäisiä eikä myyntisaamiin sisälly merkittävää rahoituskomponenttia. Uuden mallin mukaisilla odotetuilla luottotappiolla ei ole merkittävää vaikutusta.

Rahoitusvelkojen kirjauskäytäntöön ei tullut muutoksia, sillä uudet vaatimukset vaikuttavat vain käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi nimenomaisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen kirjanpitokäsittelyyn eikä konsernilla ei ole tällaisia velkoja.

Uudet suojauslaskentasäännöt toivat suojauslaskennan lähemmäs yleisiä riskienhallinnan käytäntöjä. Konserni ei ole ottanut käyttöön suojauslaskentaa (yhteisyrittäjä TVO soveltaa suojauslaskentaa, kts. Johdannaiset).

- IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista – korvasi tavaroiden ja palveluiden myyntiä koskevan IAS 18:n ja pitkäaikaishankkeita koskevan IAS 11:n. Standardin peruserätyksenä on, että myyntituotot kirjataan, kun tavaraa tai palvelua koskeva määräysvalta siirtyy asiakkaalle – aiemmin käytettyjen riskien ja etujen sijaan tarkastellaan siis määräysvaltaa.

Myyntituottojen kirjaamisessa on sovellettava uutta viisivaiheista prosessia:

- o yksilöidään asiakassopimukset
- o yksilöidään erilliset suoriteveloitteet
- o määritetään sopimuksen mukainen transaktiohintaa

o kohdistetaan transaktiohintaa erillisille suoritevelvoitteille, ja
o kirjataan myyntituotto, kun kukin suoritevelvoite on täytetty.

Standardi ei tuonut muutosta konsernin myyntituottojen kirjaamiseen. Konsernin liikevaihto koostuu lähinnä energian myyntituotoista, jotka tuloutetaan toimitetun energian perusteella kuukausittain ja jaotellaan kiinteään ja muuttuvaan veloitukseen (katso Omakustannusperiaate).

Seuraavilla, 1.1.2018 sovellettavaksi tulleilla standardimuutoksilla ja tulkinnolla ei ole vaikutusta konsernin laskentaperiaatteisiin:

- Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin 2014-2016
- IFRS 4 (muutos) Vakuutus sopimukset
- IFRS 2 (muutos) Osakeperusteiset maksut
- IFRIC 22 Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet ja ennakkomaksut
- IAS 40 (muutos) Sijoituskiinteistöt

Konserni ottaa käyttöön seuraavat julkaistut standardit, tulkinnat ja muutokset olemassa oleviin standardeihin ja tulkintoihin vuoden 2019 tilinpäätöksessään tai myöhemmin. Alustavien selvitysten perusteella konserni arvioi, että näillä ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen, ellei alla erikseen todettu.

- IFRS 16 Vuokrasopimukset – lähes kaikki vuokrasopimukset tullaan merkitsemään taseeseen, sillä operatiivisia vuokrasopimuksia ja rahoitusleasing-sopimuksia ei enää erotella. Uuden standardin mukaan kirjataan omaisuuserä (oikeus käyttää vuokrattua hyödykettä) ja vuokrien maksamista koskeva rahoitusvelka. Ainoita poikkeuksia ovat lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevat vuokrasopimukset.
Konsernissa on käyty läpi konsernin vuokrausjärjestelyt IFRS 16:n mukaisten uusien laskentasääntöjen valossa. Standardi vaikuttaa lähinnä konsernin operatiivisten vuokrasopimusten kirjanpitokäsittelyyn. Tilikauden lopussa konsernilla on 2,3 miljoonaa euroa operatiivisiin vuokrasopimuksiin perustuvia ei-peruutettavissa olevia vuokravelvoitteita, liitetieto 33. Näistä alle 10% liittyy lyhytaikaisiin tai arvoltaan vähäisiä kohteita koskeviin sopimuksiin, joihin liittyvät maksut kirjataan tasaerinä kuluksi tuloslaskelmaan.
Konsernin arvion mukaa vuokravelvoitteista odotetaan kirjattavan 1.1.2019 käyttöoikeusomaisuuseriä noin 10,6 MEUR ja vuokrasopimusvelkoja 10,6 MEUR. Tilikauden 2019 tulos verojen jälkeen pienentyy uusien sääntöjen käyttöönotosta johtuen noin 0,1 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan rahavirrat kasvavat ja rahoituksen rahavirrat pienentyvät noin 1 MEUR, koska vuokrasopimusvelan lyhennysten osuus luokitellaan rahoituksen rahavirroiksi.
Konsernin toiminta vuokralle antajana ei ole olennaista, eikä siitä siksi odoteta aiheutuvan merkittävää vaikutusta tilinpäätökseen. Joitakin uusia liitetietoja kuitenkin vaaditaan ensi vuodesta alkaen.
Standardia ryhdytään soveltamaan sen vaadittuna käyttöönottoajankohtana 1.1.2019. Siirtymiseen on tarkoitus soveltaa yksinkertaistettua menettelytapaa, eikä käyttöönottoa edeltävän vuoden vertailulukuja ole tarkoitus oikaista. Käyttöoikeusomaisuuserät arvostetaan määrään, joka vastaa vuokrasopimusvelkaa käyttöönottoajankohtana.
 - IAS 19* (muutos) Työsuhde-etuudet – järjestelyn muuttaminen tai supistaminen tai veloitteen täyttäminen
 - IFRS 17* Vakuutus sopimukset
 - IFRIC 23 Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus
 - IFRS 9 (muutos) Rahoitusinstrumentit – etukäteen suoritettavaa maksua koskevat ominaisuudet, joihin liittyy negatiivinen kompensatio
 - IAS 28* (muutos) Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin – selvennys pitkäaikaisien osuuksien käsittelyyn osakkuus- tai yhteisyrityksessä, johon ei sovelleta pääomaosuusmenetelmää.
 - Vuosittaiset parannukset 2015 – 2017*
 - IFRS 3* Liiketoimintojen yhdistäminen – liiketoiminnan määrittelyn uudistaminen
 - IAS 1* (muutos) Tilinpäätöksen esittäminen ja IAS 8* Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet – olennaisuuden määrittelmä
- * Kyseistä standardia, tulkintaa tai muutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

2 Johdon harkintaa edellyttävät tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät epävarmuustekijät

Konsernin johto tekee harkintaan perustuvia ratkaisuja, jotka koskevat tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaa ja niiden soveltamista. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassa olevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja.

Konsernitilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot ja oletukset pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Ennusteita ja harkintoja arvioidaan jatkuvasti ja ne perustuvat historiallisiin kokemuksiin sekä tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin olettamuksiin. Konsernissa seurataan arvioiden ja olettamusten toteutumista sekä näiden taustalla olevien tekijöiden muutoksia säännöllisesti yhdessä liiketoimintayksiköiden kanssa käyttämällä useita sekä sisäisiä että ulkoisia tietolähteitä. Mahdolliset arvioiden ja olettamusten muutokset merkitään kirjanpitoon sillä tilikaudella, jonka aikana arviota tai olettamusta korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä tilikausilla.

Oikeudelliset vastuut

Johdon arviointia edellytetään mahdollisten oikeudenkäynteihin liittyvien varausten arvostamisessa ja kirjaamisessa. Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti.

Oikeudenkäyntien vaikeasti ennakoitavasta luonteesta johtuen oikeudenkäynnin todellinen kustannus voi poiketa merkittävästi alkuperäisestä arviosta.

Konserni ei ole kirjannut varauksia oikeudenkäynneistä. Konsernilla ei ollut tilinpäätöshetkellä meneillään tai ennakoitavissa oikeudenkäyntejä, jotka olisivat vaatineet erityistä harkintaa varauksen kirjaamisesta.

Arvon alentumistestaus

Konsernissa testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta liikearvo ja ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika. Muun pitkäaikaisen omaisuuden arvonalentumistestauksia tehdään silloin, kun on viitteitä siitä, että omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Arviona testauksissa käytetään tulevia diskontattuja rahavirtoja, jotka voidaan saada omaisuuserän käytöllä ja sen mahdollisella myymisellä.

Pohjolan Voima on ns. mankala-yhtiö, joka toimii omakustannushintaperiaatetta noudattaen. Yhtiöasiakirjojen mukaan osakkaat ovat velvollisia maksamaan saamansa sähkön hinnassa yhtiöasiakirjoissa määritellyt kiinteät ja muuttuvat vuosikustannukset. Arvioitaessa mahdollisia omaisuuserien arvon alentumisia ja tästä seuraavia arvonalentumistappioiden kirjaustarpeita kerrytettävissä olevien rahamäärien kautta, vastaavat kerrytettävissä olevat rahamäärät aina eräitä poikkeustapauksia lukuun ottamatta omaisuuserän kirjanpitoarvoa eikä tarvetta arvonalentumisten kirjaamiseen näin ollen pääsääntöisesti synny.

Ympäristövaraukset

Konsernin toimintaa säätelevät lukuisat ympäristöön liittyvät lait ja määräykset. Konserni toimii kaikkien voimassa olevien ympäristöön liittyvien säädösten mukaisesti. Konserni on arvioinut toiminnalleen tavanomaiset ympäristösuojeluun liittyvät kustannukset säädösten edellyttämien velvollisuuksien kattamiseksi ja varautunut kirjanpidossaan niihin.

Ympäristövastuut perustuvat johdon tekemään parhaaseen arvioon kunnostamiskustannuksista. Ympäristövaraukset koostuva kaatopaikkojen ennallistamisesta johtuvista ARO-varauksista (Asset Retirement Obligation), jotka liittyvät lämpövoimatuotannossa syntyneen tuhkan säilyttämiseen. Konserni kirjaa varauksen arvioidusta

ennallistamiskustannuksesta. Kustannusarviota tarkistetaan vuosittain.

3 RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Pohjolan Voiman rahoitus ja rahoitusriskien hallinta hoidetaan keskitetysti emoyhtiössä yhtiön hallituksen hyväksymän rahoituspolitiikan mukaisesti. Pohjolan Voiman liiketoiminnan rahoitusriskit liittyvät maksuvalmius-, jälleärahoitus-, markkina- ja luottoriskeihin.

Pohjolan Voiman rahoituksen tehtävänä on varmistaa rahoituksen osalta konsernin toimintoja koskevien päätösten häiriötön toteutus ja tukea valinnoillaan sähkön hinnan edullisuutta.

Johdannaissopimuksia solmitaan vain suojaustarkoituksessa. Pohjolan Voimassa ei sovelleta IFRS:n tarkoittamaa suojauslaskentaa.

Maksuvalmius- ja jälleärahoitusriski

Maksuvalmius- ja jälleärahoitusriskillä eli likviditeettiriskillä tarkoitetaan sitä vaikutusta yhtiön tulokseen ja kassavirtaan, joka syntyy, jos yhtiö ei kykene varmistamaan riittävää rahoitusta toiminnalleen. Riittävien likvidien varojen sekä sitovien luottolimiittien lisäksi Pohjolan Voima pyrkii alentamaan jälleärahoitusriskiä hajauttamalla lainojensa erääntymisajankohtia sekä rahoituslähteitä mahdollisimman hyvin.

Rahoituspolitiikan mukaisesti pitkäaikaisten luottojen maturiteetit ja jälleärahoitus sovitaan sellaisiksi, että lähinnä olevan 12 kuukauden aikana ei eräänny yli 25 % koko luottokannasta. Sääntö ei koske Valtion ydinjätehuoltorahaston (VYR) myöntämiä lainoja.

Pohjolan Voima laskuttaa yhtiöjärjestyksensä mukaisesti osakkailtaan kuukausittain kiinteät ja muuttuvat kulut, mikä pienentää maksuvalmiusriskiä merkittävästi.

Vapaa likviditeetti sijoitetaan turvaavasti ja tuottavasti instrumentteihin, joiden duraatio on korkeintaan 12 kuukautta. Sijoitukset pyritään hajauttamaan eri kohteisiin ja sijoituskohteet valitaan siten, että jälkimarkkinoiden likviditeetti on turvattu myös epäedullisissa olosuhteissa, jotta pääosa sijoituksista voidaan tarvittaessa realisoida pienin kustannuksin.

Lyhytaikaiseen rahoitukseen Pohjolan Voima käyttää pääsääntöisesti 300 miljoonan euron suuruista kotimaista yritystodistusohjelmaa. 31.12.2018 yritystodistusohjelmasta oli käytettynä 85 miljoonaa euroa (31.12.2017 110 miljoonaa euroa).

Likvidien varojen lisäksi Pohjolan Voimalla oli käyttämättömiä sitovia luottolimiittisopimuksia 300 miljoonaa euroa (31.12.2017: 370) ja käyttämättömiä osakaslainasitoumuksia 90 miljoonaa euroa (31.12.2017: 0). 300 miljoonan euron sitovasta luottolimiitistä 21 miljoonaa euroa erääntyy kesäkuussa 2021 ja loput kesäkuussa 2022.

Pohjolan Voiman lainasopimuksissa ei ole rahoituskovenantteja.

Seuraava taulukko kuvaa sopimukseen perustuvaa maturiteettianalyysia. Esitetyt luvut ovat kassavirtaperusteisia ja korkovirrat perustuvat tilinpäätöshetkellä voimassaoleviin sopimuskorkoihin. Tase-erien ja erääntyvien velkojen väliset erot johtuvat tase-eriin sisältyvistä efektiivisen koron mukaisesti jaksotetuista järjestelypalkkioista. Esitettyihin kassavirtoihin järjestelypalkkiot eivät sisälly, koska palkkiot on maksettu jo sopimusten allekirjoitusvaiheessa.

Rahoitusvelkojen diskonttaamattomat kassavirrat

2018								
1 000 €	2019	2020	2021	2022	2023-	Yhteensä	Tasearvo	
Rahalaitoslainat *	-5 800	-212 050	-282	-107 800	-5 634	-614 086	-614 086	
Rahoituskulut **	-6 377	-6 204	-4 801	-626	-40	-18 048		
Joukkovelkakirjat					-125 000	-125 000	-125 000	
Rahoituskulut	-2 188	-2 191	-2 184	-2 188	-2 188	-10 937		
Laina Valtion ydinjätehuoltorahastolta (TVO) ***					-195 859	-195 859	-195 859	
Rahoituskulut	-2 286	-2 272	-2 272	-2 272	-2 272	-11 374		
Rahoitusleasingvelat	-23 840	-89 957	-7 280	-35 454	-45 835	-202 365	-202 365	
Rahoituskulut	-620	-503	-408	-369	-976	-2 877		
Yritystodistukset	-84 892					-84 892	-84 892	
Rahoituskulut	-111					-111		
Korkojohdannaiset, netto	-1 713	-2 247	-2 238	-2 128	-3 731	-12 057	-6 304	
			-301					
Yhteensä	-127 828	-315 424	984	-150 837	-381 535	-1 277 608		

* Lyhennykset vuonna 2019 sisältyvät taseen lyhytaikaisiin velkoihin.

** Korkokulujen lisäksi rahoituskulut sisältävät sitoutumispalkkiot.

*** Valtion ydinjätehuoltorahaston laina esitetään yli 5 vuoden lainana. Ydinenergialain 52 §:n mukaan TVO:lla on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määräajaksi Valtion ydinjätehuoltorahastosta enintään määrä, joka vastaa 75 prosenttia TVO:n viimeksi vahvistetusta rahastoosuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa. TVO on käyttänyt takaisinlainausoikeuttaan ja edelleen lainannut rahat Pohjolan Voimalle. Lainat uusitaan vuosittain. Lainan vakuudeksi Pohjolan Voima on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle pankkitakauksen. Pohjolan Voimalla on pankkeja sitova noin 196 miljoonan euron pankkitakauslimiittisopimus joka erääntyy 30.4.2019.

Rahoitusvelkojen diskonttaamattomat kassavirrat

2017							
1 000 €	2018	2019	2020	2021	2022-	Yhteensä	Tasearvo
Rahalaitoslainat *	-6 881	-31 881	131	-266 881	-12 027	-655 801	-655 801
Rahoituskulut **	-6 761	-6 867	-6 414	-3 176	-386	-23 604	
Laina Valtion ydinjätehuoltorahastolta (TVO) ***					-196 285	-196 285	-196 285
Rahoituskulut	-2 802	-2 277	-2 277	-2 277	-2 277	-11 910	
Rahoitusleasingvelat	-20 751	-56 066	-87 222	-4 523	-47 594	-216 156	-216 156
Rahoituskulut	-700	-573	-464	-378	-1 306	-3 421	
Yritystodistukset	-109 782					-109 782	-109 782
Rahoituskulut	-218					-218	
Eläkelainat	-2 712					-2 712	-2 712
Rahoituskulut	-31					-31	
Korkojohdannaiset, netto	-1 249	-1 602	-2 137	-2 127	-5 492	-12 607	-3 001
			-436				
Yhteensä	-151 887	-99 266	645	-279 362	-265 367	-1 232 527	

* Lyhennykset vuonna 2018 sisältyvät taseen lyhytaikaisiin velkoihin.

** Korkokulujen lisäksi rahoituskulut sisältävät sitoutumispalkkiot.

*** Valtion ydinjätehuoltorahaston laina esitetään yli 5 vuoden lainana. Ydinenergialain 52 §:n mukaan TVO:lla on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määräajaksi Valtion ydinjätehuoltorahastosta enintään määrä, joka vastaa 75 prosenttia TVO:n viimeksi vahvistetusta rahastoosuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa. TVO on käyttänyt takaisinlainausoikeuttaan ja edelleen lainannut rahat Pohjolan Voimalle. Lainat uusitaan vuosittain. Lainan vakuudeksi Pohjolan Voima on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle pankkitakauksen. Pohjolan Voimalla on pankkeja sitova noin 196 miljoonan euron pankkitakauslimiittisopimus joka erääntyy 30.4.2019.

Markkinariskit

Korkoriski

Konsernin korkoriski muodostuu korollisten saatavien ja velkojen viitekorkojen ja jälleenrahoitettaessa marginaalien muutoksista. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on suojautua viitekorkojen nousun aiheuttamilta korkokustannusten nousulta. Rahoituspolitiikan mukaisesti korkoriskiä seurataan keskimääräisellä korkosidonnaisuusajalla osakesarjakohtaisesti. Korkosidonnaisuusaika asetetaan sellaiseksi, että toimittavan sähkön hinnan herkkyyks korkomuutoksille on osakesarjakohtainen riskinkantokyky huomioon ottaen hyväksyttävällä tasolla. Korkosidonnaisuusajan hallinnassa käytetään korkojohdannaisia.

Konsernin lainoista 90% (2017: 100%) on vaihtuvakorkoisia. Koronvaihtosopimukset kattavat noin 24 % (2017: 23%) vaihtuvakorkoisesta lainapääomasta. Suojaukseen käytettävien koronvaihtosopimusten kiinteät korot ovat 0,16 %:n ja 1,39 %:n välillä (2017: 0,16% ja 1,39%).

31.12.2018 tilanteen mukaisesti yhden prosenttiyksikön paralleeli nousu/lasku korkotasossa aiheuttaisi noin +10,8/-15,1 (31.12.2017 +11,2/-16,7) miljoonan euron vaikutuksen konsernin tulokseen ennen veroja. Vaikutus pitää sisällään korkokulujen ja -tuottojen muutoksen lisäksi korkojohdannaisten käyvän arvon muutoksen. Simulaatio laskee yhden prosenttiyksikön muutoksen vaikutuksen kaikkien vaihtuvakorkoisten velkojen ja saamisten korkokuluihin ja korkotuottoihin seuraavasta korontarkistuspäivästä vuoden loppuun asti. Rahoitusrakenteen on oletettu pysyvän muuttumattomana vuoden ajan ja vuoden aikana erääntyvien lyhytaikaisten lainojen oletetaan pidennettävän vuoden loppuun asti soveltaen uutta korkoa.

Valuutariski

Sekä lyhyt- että pitkäaikaiset lainat nostetaan konsernissa pääsääntöisesti euromääräisinä. Mikäli lainoja nostetaan muissa valuutoissa kuin euroissa, valuuttariski poistetaan johdannaissopimuksin. Esitettävien vuosien 2018 ja 2017 aikana konsernin kaikki lainat olivat euromääräisiä.

Luottoriski

Luottoriski syntyy siitä mahdollisuudesta, että vastapuoli jättää sopimuksen mukaiset maksuveloitteensa täyttämättä. Kaupalliset myyntisaatavat ja sijoituksiin sekä johdannaiskauppoihin perustuvat saatavat rahoituslaitoksilta altistavat yhtiön luottoriskille. Vastapuolipankkeja valittaessa hyväksytään vain vastapuolet, joilla on korkea luottokelpoisuus. Maksukäyttäytymisen ja luottokelpoisuuden osalta seurataan kaikkia vastapuolia. Tilikauden 2018 aikana Pohjolan Voima kirjasi luottotappioita 56,7 tuhatta euroa (2017: 0,5 tuhatta euroa). Pohjolan Voima myy sähkö- ja lämpöenergiaa vain osakkailleen. Pohjolan Voima toimii yhtiöjärjestyksensä mukaisesti omakustannusperiaatteella (mankalaperiaate), joka pienentää myyntisaamisiin liittyvää luottoriskiä merkittävästi. Konsernissa ei ole oleellisia erääntyneitä myyntisaamisia.

Pohjolan Voima toimittaa lämpöä ja sähköä vain osakkailleen, jotka yhtiöjärjestyksen mukaan ovat velvollisia maksamaan sekä muuttuvat että kiinteät kustannukset toimitetusta energiasta. Energiamyntisaamisiin ei ole historiassa kohdistunut luottotappioita eikä niitä ole odotettavissa. Muut myyntisaamiset ovat vähäisiä ja niiden luottotappiot satunnaisia. Lainasaamiset ovat yhteisyrittä Teollisuuden Voima Oyj:lle myönnettyjä osakaslainoja eikä niihin ole tarkastelun perusteella odotettavissa luottotappioita.

Pääomarakenteen hallinta

Pääomana hallinnoidaan emoyhtiön omistajille kuuluvaa omaa pääomaa, joka koostuu osakepääomasta, ylikurssirahastosta, sijoitetun vapaan pääoman rahastosta, arvomuutosrahastosta ja kertyneistä voittovaroista. Lisäksi omaan pääomaan lasketaan oman pääoman ehtoinen laina ja määräysvallattomien omistajien osuus. Konserniin ei sovelleta ulkopuolisia pääomavaatimuksia.

Riittäväällä oman pääomanehtoisen rahoituksen määrällä mahdollistetaan monipuoliset rahoituslähteet useista eri lähteistä.

Konsernin omavaraisuusaste vaihtelee maltillisesti investointisyklien mukaisesti. Oman pääoman osuudesta vastaavat kuhunkin investointiin liittyvän osakesarjan omistajat omistuksensa mukaisessa suhteessa.

Alla on esitetty Pohjolan Voiman seuraama omavaraisuusaste:

	2018	2017
Omavaraisuusaste (%) (IFRS, konserni) *	39	40

$$* \text{ Omavaraisuusaste } \% = 100 \times \frac{\text{oma pääoma}}{\text{taseen loppusumma}}$$

4 SEGMENTTITIEDOT

Konsernilla on neljä raportoitavaa segmenttiä: vesivoima, lämpövoima, ydinvoima ja muut toiminnot.

Vesivoima-segmentin sähköä tuotetaan PVO-Vesivoima Oy:n vesivoimalaitoksissa, joita on kahdeksan. Lisäksi segmenttiin kuuluvat osakkuudet Tomiolaakson Voima Oy:ssä ja Länsi-Suomen Voima Oy:ssä sekä Voimalohi Oy:ssä. Lämpövoima-segmentin sähköä ja lämpöä tuotetaan Hämeenkyrön Voima Oy:n, Kaukaan Voima Oy:n, Kymin Voima Oy:n, Laanilan Voima Oy:n, Porin Prosessivoima Oy:n ja Rauman Biovoima Oy:n voimalaitoksissa. Lisäksi segmenttiin kuuluvat osuudet yhteisyritys Vaskiluodon Voima Oy:stä ja Oy Alholmens Kraft Ab:sta. Tahkoluodon Polttoöljy on lepäävä yhtiö.

Ydinvoima-segmenttiin kuuluu osuus yhteisyritys Teollisuuden Voima Oyj:stä, joka tuottaa sähköä kahdessa ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 1 ja Olkiluoto 2. Ydinvoimalaitosyksikkö Olkiluoto 3 on rakenteilla.

Muut toiminnot kattaa emoyhtiö Pohjolan Voima Oyj:n konsernitoiminnot, palveluyhtiöt PVO Power Management Oy:n ja PVO Power Services Oy:n sekä lepäävän yhtiön Rouhialan Voimansiirto Oy:n.

PVO-Lämpövoima Oy:n toiminnot on esitetty lopetettuna toimintona.

Konserni esittää liiketoimintasegmenteittäin liikevaihdon poistot ja arvonalentumiset, rahoitustuotot ja -kulut, tilikauden tuloksen sekä varat ja velat, joita ylin operatiivinen päätöksentekijä seuraa. Konsernin velat on allokoitu laskennallisesti eri segmenteille pääomakulujen kohdistamiseksi eri tuotantomuodoille sen mukaan, mihin segmenttiin varoja on käytetty. Juridinen vastuu veloista on velan ottaneella konserniyhtiöllä.

2018

Tuloslaskelma	Vesivoima	Lämpövoima	Ydinvoima	Muut	Yhteensä	Lopetetut toiminnot
Liikevaihto, ulkoinen	6 225	86 897	182 810	238 168	514 101	634
Liikevaihto, sisäinen	16 884	123 938		32 506	173 327	4
Eliminoinnit					-173 331	
Liikevaihto yhteensä	23 109	210 835	182 810	270 674	514 097	638
Poistot ja arvonalentumiset	-4 567	-34 229		-251	-39 048	363
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	-22	-4 294	-15 218		-19 535	
Liikevoitto/-tappio	-1 947	-3 246	-15 218	12 960	-7 451	2 520
Rahoitustuotot -ja kulut	-1 326	-12 951	-7 163	-3 469	-24 909	91
Tilikauden voitto/tappio jatkuvista ja lopetetuista toiminnoista	-3 272	-16 197	-22 381	9 490	-32 361	2 611
Varat						
Pitkäaikaiset varat	435 070	409 594	1 060 422	37 671	1 942 758	
Lyhytaikaiset varat						
Lyhytaikaiset varat	6 080	82 639	0	84 982	173 701	
Eliminoinnit					-17 666	
Lyhytaikaiset varat yhteensä					156 035	
Myytävänä olevat varat		4 653			4 653	
Varat yhteensä	441 150	496 886	1 060 422	122 654	2 103 446	
Velat						
Pitkäaikaiset velat						
Pitkäaikaiset velat ja varaukset	137 000	243 157	723 222	7 638	1 111 017	
Muut pitkäaikaiset velat					6 293	
Pitkäaikaiset velat yhteensä					1 117 310	
Lyhytaikaiset velat						
Lyhytaikaiset velat	4 668	64 584	0	117 658	186 910	
Eliminoinnit					-17 666	
Lyhytaikaiset velat yhteensä					169 244	
Velat yhteensä	141 668	307 741	723 222	125 296	1 286 554	

2017

	Vesivoima	Lämpövoima	Ydinvoima	Muut	Yhteensä	Lopetetut toiminnot
Tuloslaskelma						
Liikevaihto, ulkoinen	5 894	48 365	177 194	222 167	453 620	940
Liikevaihto, sisäinen	23 448	120 895		20 580	164 923	17
Eliminoinnit					-164 940	
Liikevaihto yhteensä	29 342	169 260	177 194	242 747	453 603	956
Poistot ja arvonalentumiset	-4 533	-34 784		-530	-39 847	363
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	58	255	-9 737		-9 424	
Liikevoitto/-tappio	4 651	476	-9 737	16 173	11 563	-1 581
Rahoitustuotot -ja kulut	-1 700	-2 288	-6 748	1 002	-9 734	11
Tulov erot				838	838	
Tilikauden voitto/tappio jatkuvista ja lopetetuista toiminnoista	2 951	-1 812	-16 485	18 013	2 667	-1 570
Varat						
Pitkäaikaiset varat yhteensä	436 856	444 776	1 025 433	38 027	1 945 092	
Lyhytaikaiset varat						
Lyhytaikaiset varat	9 989	75 566		68 667	154 222	
Eliminoinnit					-18 723	
Lyhytaikaiset varat yhteensä					135 499	
Myytäväinä olevat varat		8 845			8 845	
Varat yhteensä	446 845	529 187	1 025 433	106 694	2 089 436	
Velat						
Pitkäaikaiset velat						
Pitkäaikaiset velat ja varaukset	139 400	254 417	648 417	2 868	1 045 102	
Muut pitkäaikaiset velat					2 993	
Pitkäaikaiset velat yhteensä					1 048 095	
Lyhytaikaiset velat						
Lyhytaikaiset velat	4 689	63 143		148 725	216 557	
Eliminoinnit					-18 723	
Lyhytaikaiset velat yhteensä					197 834	
Velat yhteensä	144 089	317 560	648 417	151 593	1 245 929	

5 MYYDYT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA HANKITUT LIIKETOIMINNOT

Myydyt pitkäaikaiset omaisuuserät

Konserniyhtiö Powest Oy:n omistamat PVO-Alueverkko Oy:n osakkeet myytiin ja omistusoikeus osakkeisiin siirtyi 31.1.2017.

Myytyjen yhtiöiden varat ja velat	2018	2017
Aineettomat hyödykkeet	0	192
Aineelliset hyödykkeet	0	4 339
Pitkäaikaiset saamiset	0	0
Vaihto-omaisuus	0	0
Myyntisaamiset ja muut saamiset	0	651
Rahat ja pankkisaamiset	0	1 852
Varat yhteensä	0	7 035
Määräysvallattomien omistajien osuus	0	0
Varaukset	0	0
Rahoitusvelat	0	0
Ostovelat ja muut velat	0	1 028
Velat yhteensä	0	1 028
Myyty nettovarallisuus	0	6 007
Myyntivoitto/ -tappio	0	10 597
Kauppahinta yhteensä	0	16 604
Saatu rahana	0	16 604
Luovutettujen yhtiöiden rahat ja pankkisaamiset	0	-1 852
Myyntistä syntyvät rahavirrat	0	14 752

Hankitut liiketoiminnot

Vuonna 2018 eikä 2017 ei ollut yrityshankintoja.

6 RAHAVIRTALASKELMAN LIITETIEDOT

Oikaisut tilikauden voittoon/tappioon (1 000 €)	2018	2017
Poistot	39 048	39 484
Johdannaisten käyvän arvon muutokset	3 368	-1 913
Verot	0	-838
Pitkäaikaisten varojen myyntivoitot ja -tappiot	-434	-15 241
Rahoituskulut, netto	21 541	11 647
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	19 535	9 424
Yhteensä	83 058	42 563

Käyttöpääoman muutos	2018	2017
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos	731	6 912
Vaihto-omaisuuden muutos	-6 848	3 107
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos	-2 823	-11 068
Varausten muutos	-9	602
Yhteensä	-8 949	-447

7 LIIKEVAIHTO

1 000 €	2018	2017
Tuotetun sähkön myynti	339 355	293 484
Tuotetun lämmön myynti	138 304	132 635
Ostetun sähkön myynti	28 230	19 482
Muu myynti	8 208	8 002
Yhteensä	514 096	453 603

Sähkön toimitus osakkaille (GWh)	2018	2017
Tuotettu sähkö	11 985	11 397
Tuotettu lämpö	3 958	3 960
Ostettu sähkö	532	533

PVO:n sähkönhankintamäärä määräytyy osakkaiden sähkön tarpeen perusteella. Vuonna 2018 Pohjolan Voiman sähkön kokonaishankinta jatkuvista toiminnoista oli 12,5 (11,9) TWh. Konsernin sähkön tuotannon osuus tästä oli 12,0 (11,4) TWh, josta emoyhtiön toimitukset osakkailleen olivat 11,6 (10,9) TWh. Tytäryhtiöiden toimitukset muille omistajilleen olivat 0,4 (0,5) TWh. Jatkuvien toimintojen ostot pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta olivat 0,5 (0,5) TWh ja myynnit 0,3 TWh (0,4). Lämmön toimitukset olivat 4,4 (4,5) TWh.

Muu myynti muodostuu pääosin päästöoikeuksien mynnistä sekä verkko- ja hallintopalvelujen mynnistä.

8 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1 000 €	2018	2017
Vuokratuotot	532	596
Käyttöomaisuuden sekä tytäryhtiöosakkeiden myyntivoitot	438	17 431
Avustukset	6	3
Sähkön tuotannon tuki	1 720	1 994
Muut tuotot	272	1 944
Yhteensä	2 968	21 968

9 MATERIAALIT JA PALVELUT

1 000 €	2018	2017
Polttoaineet	97 094	89 528
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-6 020	2 790
Aineet ja tarvikkeet	2 297	1 944
Hiilidioksidipäästöoikeudet	2 362	762
Energiaostot; Pohjoismaiset sähkömarkkinat	31 355	21 166
Energiaostot; osakkuus- ja yhteisyritykset	267 125	226 123
Energiaostot, muut	1 869	4 252
Ulkopuoliset palvelut	6 453	6 007
Yhteensä	402 536	352 573

Polttoaineostot koostuvat turpeen ja biopolttoaineiden ostoista, joita käytetään sähkön- ja lämmöntuotannossa.

Energiaostoihin osakkuus- ja yhteisyrityksiltä sisältyy Teollisuuden Voima Oyj:lta, Oy Alholmens Kraft Ab:ltä sekä Vaskiluodon Voima Oy:ltä Pohjolan Voima Oyj:n omistuksen mukaisesti hankkima energia.

10 HENKILÖSTÖKULUT

Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

1 000 €	2018	2017
Palkat ja palkkiot		
Hallituksen ja toimitusjohtajan palkat	1 977	1 475
Muut palkat	6 244	7 287
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	1 511	1 492
Muut henkilösivukulut	227	257
Yhteensä	9 959	10 511

Konsernin palveluksessa tilikauden aikana keskimäärin

	2018	2017
Toimihenkilöitä	80	88
Työntekijöitä	26	31
Yhteensä	106	119

Yllä olevassa keskimääräisessä henkilöstömäärässä on mukana lopetettuun liiketoimintaan kuuluvaa henkilöstöä yhteensä 12 vuonna 2018 (2017: 18). Näistä toimihenkilöitä on 11 (2017: 12) ja työntekijöitä 1 (2016: 6)

11 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 €	2018	2017
Aineettomien hyödykkeiden poistot		
Aineettomat oikeudet	42	33
Muut aineettomat hyödykkeet	775	1 137
Yhteensä	817	1 170
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot		
Rakennukset ja rakennelmat	4 995	4 969
Koneet ja kalusto	30 813	30 949
Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	2 422	2 396
Yhteensä	38 230	38 314
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	39 048	39 484

12 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

1 000 €	2018	2017
Kunnossapito- ja huoltopalvelut	13 552	11 560
Kiinteistövero	6 058	6 167
Vuokrat	1 338	1 402
Käynnissäpitopalvelut	17 033	16 366
Muut kulut	15 456	16 522
Yhteensä	53 437	52 016
Tilintarkastajan palkkiot		
1 000 €	2018	2017
Tilintarkastuspalkkiot	172	169
Todistukset ja lausunnot	0	2
Veroneuvonta	5	2
Muut palvelut	9	43
Yhteensä	185	216

13 TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENOT

Konsernissa oli kuluksi vuonna 2018 kirjattuja tutkimus- ja kehittämismenoja 62 (2017: 0) tuhatta euroa.

14 OSUUS OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYSTEN TULOISTA

1 000 €	2018	2017
Länsi-Suomen Voima Oy	-54	1
Oy Alholmens Kraft Ab	-54	424
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	0	0
Teollisuuden Voima Oyj	-15 218	-9 737
Tomioalaakson Voima Oy	31	47
Vaskiluodon Voima Oy	-4 241	-169
Voimalohi Oy	0	10
Yhteensä	-19 535	-9 424

Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä esitetään liitetiedossa 19.

15 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 €	2018	2017
Osinkotuotot myytävissä olevista sijoituksista	6	8
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	2 722	2 408
Ei suojauslaskennan alaiset johdannaiset		
Käyvän arvon muutos	0	1 913
Valuuttakurssivoitot	0	0
Muut rahoitustuotot	0	0
Rahoitustuotot yhteensä	2 728	4 329
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta veloista	10 659	10 376
Ei suojauslaskennan alaiset johdannaiset		
Käyvän arvon muutos	3 368	0
Valuuttakurssitappiot	0	0
Muut rahoituskulut	2 733	3 686
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	10 877	0
Rahoituskulut yhteensä	27 637	14 063
Yhteensä	-24 909	-9 734

16 TULOVEROT

1 000 €	2018	2017
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	0	5
Edellisten tilikausien verot	0	1
Laskennallisten verovelkojen muutos	0	-843
Yhteensä	0	-838

PVO toimittaa sähköä ja lämpöä osakkailleen omakustannushintaperiaatteella. Omakustannushintaperiaatteen mukaan konserni ei tule maksamaan veroa energialiiketoiminnastaan, joten konserni ei kirjaa tältä osin laskennallisia verovelkoja. Energiaan liittyvästä palveluliiketoiminnasta konserni kirjaa tuloverot ja laskennalliset verovelat.

Laskennallisten verojen muutokset:

1 000 €	2018	2017
Kertyneet poistoerot 1.1.	0	843
Kirjattu tulosvaikutteisesti	0	-843
Kertyneet poistoerot 31.12.	0	0

Konsernin tuloslaskelmaan kirjattujen tuloverojen erot suomalaisen yhteisöverokannan mukaiseen tuloveroon on esitetty seuraavassa taulukossa:

1 000 €	2018	2017
Tulos ennen veroja	-32 360	1 829
Suomen verokannan mukainen tulovero 20%	6 472	-366
Verotappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista	0	-381
Verovapaat tulot	0	3 711
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista/tappioista	-3 627	-1 844
Vähennyskelvottomat kulut	-2 265	0
Omakustannushintaperiaatteen vuoksi kirjaamattomat laskennalliset verot	-1 444	-1 108
Verotappiot ilman laskennallista verosaamista aikaisemmilta tilikausilta	864	825
Konsernin tuloslaskelmaan kirjatut verot	0	838

17 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 €	Hiilidioksidi- päästöoikeudet	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	773	281 158	17 961	299 892
Lisäykset	2 088		15	2 103
Vähennykset	-829		-395	-1 224
Uudelleenryhmittelyt			352	352
Hankintameno 31.12.2018	2 032	281 158	17 933	301 123
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018	0	1 319	15 209	16 528
Vähennykset			-395	-395
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		42	775	817
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2018	0	1 361	15 589	16 950
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	2 032	279 797	2 344	284 173
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	773	279 839	2 752	283 364

1 000 €	Hiilidioksidi- päästöoikeudet	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	1 205	280 964	17 871	300 040
Lisäykset	699	56	198	953
Vähennykset	-1 131	-11	-759	-1 901
Uudelleenryhmittelyt		149	651	800
Hankintameno 31.12.2017	773	281 158	17 961	299 892
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	0	1 286	14 835	16 120
Vähennykset			-763	-763
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		33	1 137	1 170
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	0	1 319	15 209	16 528
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	773	279 839	2 752	283 364
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	1 205	279 678	3 037	283 920

Aineettomiin oikeuksiin sisältyy oikeus vesivoiman tuottamiseen 265 miljoonaa euroa sekä vuosina 2013, 2014 ja 2015 maksettu korvaus vesialueen pysyvästä käyttöoikeudesta 14,4 miljoonaa euroa. Oikeus vesivoimaan ja vesialueen pysyvä käyttöoikeus ovat aineettomia oikeuksia, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika ja joille tehdään arvonalentumistestit vuosittain. Arvonalentumistestaukset eivät ole antaneet aihetta arvonalentumisen kirjaamiselle, koska sekä vesivoimaoikeuden että vesialueen pysyvän käyttöoikeuden tulevaisuudessa kerrytettävissä olevat rahamäärät ovat suuremmat kuin oikeuksien kirjanpitoarvot. Vesivoimaoikeuden ja vesialueen pysyvän käyttöoikeuden arvio perustuu siihen, että vesivoimalla tulevaisuudessa tuotettavan sähkön määrä kerrottuna sähkön hinnalla (pl. kiinteät kustannukset) ylittää aineettomiin oikeuksiin kirjatun oikeuden arvon.

Aineettomat oikeudet tai muut aineettomat hyödykkeet eivät sisällä liikearvoa.

18 AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

1 000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräinen laitosinvestointi ja muut ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	33 824	129 030	717 903	83 468	2 519	966 745
Lisäykset		12	-35	4	5 381	5 362
Vähennykset	-45	-135		-9		-189
Muutos kirjanpidollisissa arvioissa						0
Uudelleenryhmittelyt		28	2 005		-2 385	-352
Hankintameno 31.12.2018	33 779	128 935	719 873	83 463	5 515	971 566
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018	0	49 711	339 531	46 426	0	435 668
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt		-135				-135
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		4 995	30 813	2 423		38 231
Poistot ja arvonalentuminen, lopetetut toiminnot				362		362
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2018	0	54 571	370 344	49 211	0	474 126
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	33 779	74 364	349 530	34 251	5 515	497 440
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	33 824	79 319	378 373	37 041	2 519	531 077

1 000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräinen laitosinvestointi ja muut ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	33 849	130 173	724 940	83 066	5 510	977 539
Lisäykset	2		1 489	656	4 117	6 264
Vähennykset	-27	-1 637	-14 188	-406		-16 258
Uudelleenryhmittelyt		494	5 662	152	-7 108	-800
Hankintameno 31.12.2017	33 824	129 030	717 903	83 468	2 519	966 745
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	0	46 246	322 773	44 074	0	413 093
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt		-1 504	-14 191	-406		-16 101
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		4 969	30 949	2 396		38 314
Poistot ja arvonalentuminen, lopetetut toiminnot				362		362
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	0	49 711	339 531	46 426	0	435 668
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	33 824	79 319	378 373	37 041	2 519	531 077
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	33 849	83 927	402 168	38 991	5 510	564 446

Vuonna 2018 ja 2017 yhden kaatopaikan käytöstäpoistamisveloitteen kustannusarviota tarkennettu. Lisäksi vuonna 2017 tarkistettiin yhden kaatopaikan pitoaikaa.

Yhtiön johto on arvioinut, että viitteitä arvonalentumisesta ei ole.

RAHOITUSLEASINGSOPIMUKSET

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyy rahoitusleasingsopimuksilla hankittua omaisuutta seuraavasti:

1 000 €	Koneet ja kalusto
31.12.2018	
Hankintameno	325 376
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt	0
Kertyneet poistot	-139 846
Kirjanpitoarvo	185 530
31.12.2017	
Hankintameno	325 376
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt	0
Kertyneet poistot	-125 669
Kirjanpitoarvo	199 707

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyvät aktivoidut vieraan pääoman menot

1 000 €	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	460	15 642	111	16 213
Lisäykset				0
Vähennykset				0
Hankintameno 31.12.2018	460	15 642	111	16 213
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018	270	6 919	68	7 258
Vähennykset				0
Tilikauden poistot	19	615	4	638
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2018	289	7 534	72	7 896
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	171	8 107	39	8 317
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	190	8 722	43	8 955

1 000 €	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	460	15 642	111	16 213
Lisäykset				0
Vähennykset				0
Hankintameno 31.12.2017	460	15 642	111	16 213
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	252	6 304	63	6 620
Vähennykset				0
Tilikauden poistot	18	615	5	638
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	270	6 919	68	7 258
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	190	8 722	43	8 955
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	208	9 337	48	9 593

Voimalaitosten rakentamiseen liittyvät rahoitusmenot aktivoidaan osana investoinnin hankintamenoa ja poistetaan omaisuuserän taloudellisena vaikutusaikana.

19 OSUUDET OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYKSISSÄ

1 000 €	2018	2017
Tilikauden alussa	744 184	758 984
Vähennykset	-3 313	0
Arvonalentuminen	-10 877	0
Osuus tilikauden tuloksesta	-19 535	-9 424
Muut laajan tuloslaskelman erät	4 166	-5 376
Tilikauden lopussa	714 625	744 184

Osakkuus- ja yhteisyritykset

Yhtiö, kotipaikka	Konsernin omistusosuus %		Kirjanpitoarvo	
	2018	2017	2018	2017
Osakkuusyritykset				
Oy Alholmens Kraft Ab, Pietarsaari	49,90%	49,90%	18 449	18 503
Länsi-Suomen Voima Oy, Harjavalta	19,90%	19,90%	33 598	33 651
Tahkoluodon Polttoöljy Oy, Pori	32,00%	32,00%	0	0
Tomioalaakson Voima Oy, Ylitornio	50,00%	50,00%	1 946	1 915
			53 993	54 069
Yhteisyritykset				
Teollisuuden Voima Oy, Helsinki	57,06%	58,47%	651 269	676 511
Vaskiluodon Voima Oy, Vaasa	50,00%	50,00%	9 172	13 413
Voimalohi Oy, Kemi	50,00%	50,00%	191	191
			660 632	690 115
Osakkuus- ja yhteisyritykset yhteensä			714 625	744 184

Pohjolan Voima yhdistelee Teollisuuden Voima Oyj:n yhteisyrityksenä IFRS- konsernitilinpäätökseensä. Pohjolan Voima omistaa 31.12.2018 57,06 % (31.12.2017 58,47 %) Teollisuuden Voima Oyj:n osakkeista. Pohjolan Voima on Teollisuuden Voima Oyj:n yhtiöjärjestyksen ja muiden yhtiöasiakirjojen päätös- ja määräysvaltaa sekä hallituksen jäsenten nimeämisoikeutta koskevien säännösten perusteella todennut, että Teollisuuden Voima Oyj on yhteisyritys.

Pohjolan Voima myi omistamansa TVO:n osakkeet, jotka oikeuttivat TVO:n osuuteen Meri-Porin tuotantotehosta. Omistusoikeus siirtyi 31.12.2018. Järjestelyyn liittyen Pohjolan Voima sai pääoman palautusta 3,3 miljoonaa euroa ja kirjasi osakkeiden arvonalentumisen 10,9 miljoonaa euroa, joka on laskutettu Pohjolan Voiman C2-sarjan osakkailta.

Teollisuuden Voima Oyj:n investointisitoumukset olivat 440 (792) miljoonaa euroa.

Osakkuusyrittäjä Länsi-Suomen Voima Oy:n kirjanpitoarvoon 31.12.2018 sisältyy liikearvoa 28 (2017: 28) miljoonaa euroa. Liikearvoon tehdään arvonalentumistesti vuosittain. Länsi-Suomen Voima Oy omistaa Harjavallan vesivoimalaitoksen Kokemäenjoessa. Arvioitaessa tulevaisuudessa kerrytettävissä olevaa rahamäärää yhtiön johto on todennut, että osakkuusyhtiöstä mahdollisesti luovuttaessa myymällä yhtiön osakkeet, osakkeista saatava rahamäärä ylittäisi osakkuusyhtiöstä konsernitaseeseen kirjatun määrän.

Tiedot konsernin osakkuus- ja yhteisyrityksistä sekä niiden yhteenlasketut varat ja velat, liikevaihto ja voitto/tappio IFRS:n mukaan laskettuina. Kaikki osakkuus- ja yhteisyritykset ovat listaamattomia.

1 000 €	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ tappio
2018				
Oy Alholmens Kraft Ab	107 386	70 145	67 824	-107
Länsi-Suomen Voima Oy	40 407	13 335	3 166	-269
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	8	0	0	0
Teollisuuden Voima Oyj	7 662 370	5 917 114	350 271	-18 226
Tomioalaakson Voima Oy	7 339	3 446	1 567	12
Vaskiluodon Voima Oy	84 066	64 806	98 141	-1 696
Voimalohi Oy	1 479	1 066	4 323	19
Yhteensä	7 903 055	6 069 912	525 292	-20 267

1 000 €	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ tappio
2017				
Oy Alholmens Kraft Ab	110 595	73 247	41 696	-225
Länsi-Suomen Voima Oy	42 893	15 542	3 245	3
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	8	0	0	-1
Teollisuuden Voima Oyj	7 353 463	5 686 769	320 928	-9 431
Tomioalaakson Voima Oy	7 874	4 043	1 679	21
Vaskiluodon Voima Oy	129 388	96 679	78 352	-42
Voimalohi Oy	1 595	1 204	4 071	21
Yhteensä	7 645 816	5 877 484	449 971	-9 654

Liiketoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

1 000 €	2018	2017
Myynti osakkuus- ja yhteisyrityksille	8 999	3 378
Ostot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	260 210	224 743
Saamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	461 126	411 191
Velat osakkuus- ja yhteisyrityksille	210 855	221 868

	2018	2017
Osakkuus- ja yhteisyritysten palveluksessa oleva henkilöstö keskimäärin	959	928

Yhteenveto yhteisyritysten taloudellisesta informaatiosta

Teollisuuden Voima Oyj on Pohjolan Voiman merkittävin yhteisyritys. Teollisuuden Voima Oyj on julkinen osakeyhtiö, jonka osakkeille ei ole noteerattua markkinahintaa. Teollisuuden Voima Oyj yhdistellään konsernitilinpäätöksen pääomaosuusmenetelmällä.

Yhteenveto taseesta

	TVO -konserni 2018	TVO -konserni 2017
Lyhytaikaiset		
Rahavarat	221 166	140 239
Muut lyhytaikaiset varat (kuin rahavarat)	415 474	293 054
Lyhytaikaiset varat yhteensä	636 640	433 293
Rahoitusvelat (lukuun ottamatta ostovelkoja)	-459 513	-392 540
Muut lyhytaikaiset velat (ml. ostovelat)	-158 590	-191 384
Lyhytaikaiset velat yhteensä	-618 102	-583 924
Pitkäaikaiset		
Varat	7 025 730	6 920 170
Rahoitusvelat	-5 299 011	-5 102 845
Pitkäaikaiset velat yhteensä	-5 299 011	-5 102 845
Nettovarallisuus	1 745 257	1 666 694

Yhteenveto laajasta tuloslaskelmasta

	2018	2017
Liikevaihto	350 271	320 928
Poistot	-55 181	-54 385
Rahoitustuotot	13 170	12 239
Rahoituskulut	-47 435	-42 881
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio ennen veroja	-18 226	-9 433
Tuloverot	0	2
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen	-18 226	-9 431
Tilikauden muut laajan tuloksen erät	7 125	-9 195
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio	-11 101	-18 626

Taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto

	2018	2017
Nettovarallisuus 1.1.	1 666 694	1 589 252
Tilikauden voitto	-11 101	-18 626
Oman pääoman ehtoisen osakaslainan muutos ja korot	95 488	96 068
Osakepääoman alentaminen	-5 825	0
Nettovarallisuus tilikauden lopussa	1 745 257	1 666 694
Konsernin omistusosuus %	57,06%	58,47%
Konsernin osuus	995 843	974 516
Arvostamiseen liittyvät IFRS-kirjaukset	-344 574	-298 005
Kirjanpitoarvo	651 269	676 511

20 MUUT RAHOITUSVARAT

1 000 €	2018	2017
Sijoitukset noteeraamattomiin osakkeisiin	486	505
Yhteensä	486	505

Myytavissä olevat rahoitusvarat koostuvat lähinnä henkilökunnan käytössä olevista lomamökki- ja golfosakkeista 0,5 (2017: 0,5) miljoonaa euroa.

21 LAINAT JA MUUT SAAMISET

Pitkäaikaiset laina- ja muut saamiset

1 000 €	2018	2017
Lainasaaminen osakkuus- ja yhteisyritykseltä	409 153	348 921
Muut pitkäaikaiset saamiset	36 881	37 041
Yhteensä	446 034	385 962

Lainasaamiin osakkuus- ja yhteisyrityksiltä sisältyy lainasaaminen Teollisuuden Voima Oyj:ltä 409,2 (2017: 348,9) miljoonaa euroa. Pitkäaikaisiin lainoihin ja muihin saamiin ei liity merkittävää luottoriskiä konsernin tekemän arvion mukaan.

Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 €	2018	2017
Myyntisaamiset	58 461	47 539
Pantatut rahavarat	184	138
Korolliset saamiset	0	73
Siirtosaamiset	24 029	36 869
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 724	1 833
Yhteensä	84 399	86 452

Myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

1 000 €	2018	2017
Menoennakot, energiaostot	12 402	22 809
Väilliset verot	5 321	7 816
Muut	6 306	6 244
Yhteensä	24 029	36 869

Konserni kirjasi 2018 luottotappioita myynti- tai muista saamisista 56,7 (2017: 0,5) tuhatta euroa. Konsernilla ei ollut 31.12.2018 merkittäviä erääntyneitä saatavia. Tämän vuoksi myyntisaamisten ikäjakaumaa ei esitetä.

22 LYHYTAIKAISET TALLETUKSET JA RAHAVARAT

RAHAVARAT

1 000 €	2018	2017
Rahavarat ja pankkisaamiset	59 598	43 857
Yhteensä	59 598	43 857

Rahavarat muodostuvat käteisvaroista, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista (enintään kolmen kuukauden), likvideistä sijoituksista.

23 VAIHTO-OMAISUUS

1 000 €	2018	2017
Polttoaineet		
Kivihiili	2 409	1 908
Muut polttoaineet	8 075	2 557
Ennakkomaksut	1 554	726
Yhteensä	12 038	5 190

Vaihto-omaisuuden arvonalentumisia ei kirjattu vuonna 2018 jatkuvista toiminnoista (2017: ei kirjattu) eikä lopetetuista toiminnoista (2017: ei kirjattu).

24 LOPETETUT TOIMINNOT JA MYYTÄVÄNÄ OLEVAT VARAT JA VELAT

Lopetetut toiminnot

1 000 €	2018	2017
Tuotot	10 493	11 932
Kulut	-7 882	-13 502
Voitto ennen veroja	2 611	-1 570
Tilikauden voitto lopetetuista toiminnoista	2 611	-1 570

Lopetettujen toimintojen rahavirrat

1 000 €	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirrat	2 901	11 685
Investointien rahavirrat	2 178	332
Rahoituksen rahavirrat	0	0
Rahavirrat yhteensä	5 079	12 017

PVO-Lämpövoima Oy:n hallitus päätti 27.10.2015 esittää, että yhtiön omistamien Kristiinankaupungin ja Porin Tahkoluodon hiililauhdevoimalaitosten tuotannollinen toiminta lopetetaan. PVO:n ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi päätöksen 13.11.2015. PVO-Lämpövoiman liiketoiminta on esitetty tilinpäätöksissä 2015-2018 lopetettuna toimintona. PVO-Lämpövoiman aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja vaihto-omaisuus esitetään myytävänä olevina varoina vuosina 2018 ja 2017.

Myytävänä olevat varat

1 000 €	2018	2017
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	2 708	2 930
Lainat ja muut saamiset	0	250
Vaihto-omaisuus	1 946	5 514
Myyntisaamiset ja muut saamiset	0	152
Yhteensä	4 653	8 845

Myytävänä oleviin varoihin ei liittynyt velkoja 2018 eikä 2017.

25 OMA PÄÄOMA

Yhtiöjärjestyksen mukaisesti PVO toimittaa energiaa osakkailleen omakustannusperiaatteen mukaisesti eli luovuttaa tuottamansa tai hankkimansa energian jokaisen osakesarjan omistuksen suhteessa. Kunkin osakesarjan omistajat vastaavat ao. sarjan kiinteistä kustannuksista osakemäärien suhteessa riippumatta siitä, onko teho- tai energiaosuutta käytetty vai ei, ja muuttuvista kustannuksista toimitettujen energiamäärien mukaisessa suhteessa.

Osakkeiden lukumäärien täsmäytyslaskelma:

1 000 €	Osakkeiden lukumäärä (kpl)	Osakepääoma	Osakeanti	Ylikurssi rahasto	Arvonmuutos rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
1.1.2017	31 805 093	64 108	49 305	220 292	2 910	286 190	198 039	820 844
Osakeanti	880 448	1 481	-49 305			47 824		0
Siirto kertyneisiin voittovaroihin ja SVOP-rahastoon						-5 145	5 145	0
Korjaus purkautuneen yhtiön aikaisempiin yritysjärjestelyihin				-3 470				-3 470
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	-176 428	-296						-296
Tilikauden laaja tulos					-5 376		-10 392	-15 768
31.12.2017	32 509 113	65 293	0	216 822	-2 466	328 869	192 792	801 310
Siirto kertyneisiin voittovaroihin ja SVOP-rahastoon						-2 186	2 186	0
Tilikauden laaja tulos					4 166		-29 098	-24 933
31.12.2018	32 509 113	65 293	0	216 822	1 700	326 683	165 879	776 377

Osakkeet

31.12.2018 yhtiön osakkeiden lukumäärä oli 32.509.113 kappaletta. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Yhtiöllä on 14 rekisteröityä osakesarjaa

Osakepääoma osakelajeittain

	kpl	1 000 €
A-sarja	13 350 077	22 453
- oikeus saada PVO-Vesivoima Oy:n tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
B-sarja	7 124 507	11 983
- oikeus saada 56,8 % osuudella Teollisuuden Voima Oyj:n OL1 ja 2 -yksiköillä tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
B2-sarja	5 603 151	9 424
- oikeus saada 60,2 % osuudella Teollisuuden Voima Oyj:n OL3 yksiköllä tuottamaa tai hankkimaa energiaa yksikön valmistuttua		
C-sarja	2 224 498	11 954
- oikeus saada PVO-Lämpövoima Oy:n tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
C2-sarja	359 198	604
- oikeus saada 56,8 % osuudella Teollisuuden Voima Oyj:n Meri-Porin hiilivoimayksiköllä tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
G-sarja	354 290	596
- oikeus saada 49,9 % osuudella Oy Alholmens Kraft Ab:n tuottamaa energiaa		
G2-sarja	238 216	401
- oikeus saada 76,0 % osuudella Kymin Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
G4-sarja	296 486	499
- oikeus saada 72,0 % osuudella Rauman Biovoima Oy:n tuottamaa energiaa		
G5-sarja	155 272	261
- oikeus saada Laanilan Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
G6-sarja	646 217	1 087
- oikeus saada Porin Prosesivoima Oy:n tuottamaa energiaa		
G9-sarja	589 071	991
- oikeus saada 54,0 % osuudella Kaukaan Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
G10-sarja	213 600	359
- oikeus saada 84,0 % osuudella Hämeenkyrön Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
M-sarja	307 707	2 921
- oikeus saada 100,0 % osuudella Mussalon Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
V-sarja	1 046 823	1 761
- oikeus saada 50,0 % osuudella Vaskiluodon Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
	32 509 113	65 293

Tilikauden aikana merkittiin seuraavat osakeannit:

Tilikauden aikana ei merkitty osakeanteja.

Tilikauden aikaiset muut muutokset omassa pääomassa:

Pohjolan Voima Oyj:n yhtiökokous päätti 20.3.2018 kattaa 2,2 miljoonaa euron negatiiviset voittovarot alentamalla sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa vastaavalla määrällä.

Ylikurssirahasto

Ylikurssirahastoon on kirjattu vanhan osakeyhtiölain (29.9.1978/734) aikainen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ja saadun arvon välinen erotus. Ylikurssirahasto on osakeyhtiölaissa tarkoitettua sidottua omaa pääomaa.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa tappioiden kattamiseksi tai sitä voidaan tietyin edellytyksin palauttaa omistajille.

Arvonmuutosrahasto

Arvonmuutosrahastoon kirjataan rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käyvän arvon muutokset sekä myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksista syntyneet voitot ja tappiot. Johdannaisten käyvän arvon muutokset siirretään tulokseen, kun niiden suojaamat rahavirrat ovat realisoituneet. Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset siirretään tulokseen, kun sijoituksesta luovutaan tai kun sen arvo on alentunut.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

26 VARAUKSET

1 000 €	Ympäristö- kuluvaraus	
1.1.2018	4 491	
Lisäykset	0	
Vähennykset	-1 054	
Diskonttauksen vaikutus	-92	
31.12.2018	3 345	

1 000 €	2018	2017
Pitkäaikaiset varaukset	3 345	4 491
Yhteensä	3 345	4 491

Ympäristökuluvaraus

Ympäristökuluvaraus sisältää voimalaitosten läjitysalueiden maisemointiin liittyviä velvoitteita. Voimalaitosten läjitysalueiden maisemointikustannusten nykyarvo on aktivoitu muiden aineellisten hyödykkeiden alkuperäiseen hankintamenuun ja esitetty varauksena. Ympäristökuluvarauksen määrä 31.12.2018 oli 3,3 miljoonaa euroa, ja sen odotetaan tulevan kokonaisuudessaan käytetyksi vuoteen 2030 mennessä.

Nykyarvon määrittämisessä käytetty diskonttaustekijä on 0,38%

27 LASKENNALLINEN VEROVELKA

1 000 €	2018	2017
Kertyneet poistoerot 1.1.	0	843
Kirjattu tulosvaikutteisesti	0	-843
Kertyneet poistoerot		
31.12.	0	0

28 RAHOITUSVELAT

1 000 €	2018	2017
Pitkäaikaiset velat:		
Lainat yhteisyrityksiltä	195 859	196 285
Lainat rahoituslaitoksilta	608 286	648 921
Joukkovelkakirjalaina	125 000	0
Vakuudelliset rahoitusvelat	178 527	195 405
Yhteensä	1 107 672	1 040 611
Lyhytaikaiset velat:		
Lainat rahoituslaitoksilta	5 800	6 881
Eläkelainat	0	2 712
Muut korolliset velat	84 893	109 782
Vakuudelliset rahoitusvelat	23 840	20 751
Yhteensä	114 533	140 126
Rahoitusvelat yhteensä	1 222 205	1 180 736

Velkojen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 31.

Teollisuuden Voima Oyj on ydinjätehuoltovelvollinen. Ydinjätehuoltovelvollisella on oikeus lainata 75% Valtion ydinjätehuoltorahaston rahasto-osuudestaan. Teollisuuden Voima Oyj on lainannut rahastolta lainaamansa varat edelleen osakkailleen. Pohjolan Voiman osuus on 195,9 (196,3) miljoonaa euroa.

Pohjolan Voima -konsernissa on 7 kappaletta keskimäärin 10 vuoden pituista voimalaitoskone- rahoitusleasingisopimusta (vuoden 2017 lopussa 7 sopimusta). Sopimukset eräännyvät vuosina 2019 - 2026. Konsernissa myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyn myynti- ja vuokrasopimukset käsitellään yhtenä kokonaisuutena: Myynti ei siirrä omistamiselle ominaisia riskejä ja etuja ostajalle, jolloin taseesta poiskirjaamisen kriteerit eivät myyjällä,

vuokralle ottajalla täyty. Järjestely ei siirrä käyttöoikeutta rahoitusyhtiölle järjestelyn kohteena oleviin omaisuuseriin.

MUUT PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 €	2018	2017
Muut pitkäaikaiset velat		
Johdannaisvelat		
Koronvaihtosopimukset	6 293	2 993
Yhteensä	6 293	2 993

Johdannaisten käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 30.

KOROLLISET NETTOVELAT

1 000 €	2018	2017
Korolliset velat yhteensä	1 222 205	1 180 736

Korolliset rahoitusvarat

Pitkäaikaiset		
Lainasaamiset	409 153	348 921
Yhteensä	409 153	348 921

Lyhytaikaiset

Pantatut rahavarat	184	138
Korolliset saamiset	0	73
Rahavarat	59 598	43 857
Yhteensä	59 782	44 068

Korolliset rahoitusvarat yhteensä

468 935	392 989
----------------	----------------

Korolliset nettovelat	753 269	787 748
------------------------------	----------------	----------------

NETTOVELKOJEN MUUTOKSET RAHAVIRRASSA

1 000 €	Muut varat		Rahoitukseen liittyvät velat				Muut velat		Yhteensä
	Rahoitusvarat pitkäaikaiset	Rahoitusvarat lyhytaikaiset	Rahoitusleasing pitkäaikainen	Rahoitusleasing lyhytaikainen	Lainat pitkäaikaiset	Lainat lyhytaikaiset	lyhytaikaiset		
Nettovelat									
1.1.2017	288 690	53 340	-216 152	-13 649	-868 410	-14 882	-109 808	-880 871	
Rahavirrat	60 231	-9 272	20 747	-7 102	23 204	5 289	26	93 123	
Nettovelat									
31.12.2017	348 921	44 068	-195 405	-20 751	-845 206	-9 593	-109 782	-787 748	
Rahavirrat	60 232	15 714	16 878	-3 089	-83 939	3 793	24 889	34 479	
Nettovelat									
31.12.2018	409 153	59 782	-178 527	-23 840	-929 145	-5 800	-84 893	-753 269	

29 OSTOVELAT JA MUUT LYHYTAIKAISET VELAT

1 000 €	2018	2017
Ostovelat	13 508	11 576
Velat osakkuus- ja yhteisyrityksille	14 996	25 583
Siirtovelat	19 136	16 653
Muut lyhytaikaiset velat	5 028	3 117
Luovutettavat päästöoikeudet, Energiavirasto	2 032	773
Johdannaissopimukset	11	8
Yhteensä	54 711	57 708

Päästöoikeudet kirjataan hankintahintaisina ja ne esitetään taseessa omana eränään. Palautettavia päästöoikeuksia koskeva velvoite kirjataan hallussa olevien päästöoikeuksien kirjanpitoarvolla lyhytaikaisiin velkoihin. Päästöoikeudet ja niihin liittyvät veloitteet kirjataan pois taseesta, kun ne toimitetaan veloitteiden kattamiseksi tai myydään.

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 €	2018	2017
Henkilöstökulujaksotukset	2 295	2 695
Jaksotetut polttoaineostot	5 624	6 957
Jaksotetut energiaostot	1 078	649
Jaksotetut vuokrat	1 355	1 264
Korkovelat	2 972	1 692
Muut	5 811	3 397
Yhteensä	19 136	16 653

30 JOHDANNAISSOPIMUKSET

Johdannaisten käyvät arvot

1 000 €	2018	2018	Yhteensä
	Positiiviset käyvät arvot	Negatiiviset käyvät arvot	
Koronvaihtosopimukset	13	-6 317	-6 304
Yhteensä	13	-6 317	-6 304

1 000 €	2017	2017	Yhteensä
	Positiiviset käyvät arvot	Negatiiviset käyvät arvot	
Koronvaihtosopimukset	514	-3 515	-3 001
Yhteensä	514	-3 515	-3 001

Johdannaissopimusten nimellisarvot

1 000 €	2018	2017
Koronvaihtosopimukset	262 000	272 000

31 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KIRJANPITOARVOT ARVOSTUSRYHMITÄIN SEKÄ KÄYVÄN ARVON HIERARKIA

1 000 €	31.12.2018	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	Jaksotettuun hankintameno- arvostettavat rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä luokittain	Käypä arvo yhteensä luokittain	Liitetieto	Taso 2	Taso 3
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Muut rahoitusvarat		486		486	486	20		486
Lainasaamiset			409 153	409 153		21		
Muut saamiset			36 881	36 881		21		
		486	446 034	446 520				
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Rahavarat			59 598	59 598		22		
Lainasaamiset			184	184		21		
Myyntisaamiset ja muut saamiset			60 185	60 185		21		
Siirtosaamiset			24 029	24 029		21		
		0	143 996	143 996				
Yhteensä arvostusryhmittäin		486	590 031	590 517				
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Lainat yhteisyrityksiltä			195 859	195 859		28		
Lainat			733 286	733 286		28		
Rahoitusleasingsopimukset			178 527	178 527		28		
Johdannaissopimukset		6 293		6 293	6 293	28	6 293	
		6 293	1 107 672	1 113 965				
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Lainat ja yritystodistukset			90 693	90 693		28		
Ostovelat			13 508	13 508		29		
Muut lyhytaikaiset velat			22 057	22 057		29		
Siirtovelat			19 136	19 136		29		
Rahoitusleasingsopimukset			23 840	23 840		28		
Johdannaissopimukset		11		11	11	29	11	
		11	169 233	169 244				
Yhteensä arvostusryhmittäin		6 304	1 276 905	1 283 209	6 790		6 304	486

Konsemin netotettavissa olevat rahoitusvarat ja -velat olivat 31.12.2018 johdannaissopimuksia, joita ei ole netotettu konsernitilinpäätöksessä. Näiden rahoitusjohdannaisten nettomäärä oli -6,3 (-3,0) miljoonaa euroa.

	Taseessa esitettävä bruttomäärä	Nettomäärä
Johdannaissopimukset 2018	-6 304	-6 304
Johdannaissopimukset 2017	-3 001	-3 001

1 000 €	1.1.2018	Käypä arvo tulosvaikutteisesti	Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavat rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä luokittain	Käypä arvo yhteensä luokittain	Liitetieto	Taso 2	Taso 3
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Muut rahoitusvarat		505		505	505	20		505
Lainasaamiset			348 921	348 921		21		
Muut saamiset			37 041	37 041		21		
		505	385 962	386 467				
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Rahavarat			43 857	43 857		22		
Lainasaamiset			211	211		21		
Myyntisaamiset ja muut saamiset			49 372	49 372		21		
Siirtosaamiset			36 869	36 869		21		
		0	130 309	130 309				
Yhteensä arvostusryhmittäin		505	516 271	516 776				
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Lainat yhteisyrityksiltä			196 285	196 285		28		
Lainat			648 921	648 921		28		
Rahoitusleasingsopimukset			195 405	195 405		28		
Johdannaissopimukset		2 993		2 993	2 993	28	2 993	
		2 993	1 040 611	1 043 604	2 993			
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Lainat ja yritystodistukset			119 375	119 375		28		
Ostovelat			11 576	11 576		29		
Muut lyhytaikaiset velat			29 472	29 472		29		
Siirtovelat			16 653	16 653		29		
Rahoitusleasingsopimukset			20 751	20 751		28		
Johdannaissopimukset		8		8	8	29	8	
		8	197 826	197 834	8			
Yhteensä arvostusryhmittäin		3 001	1 238 437	1 241 438	3 001		3 001	505

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen määrittämisen hierarkia

Taseessa käypään arvoon arvostetu rahoitusinstrumentit luokitellaan tahoihin käyvän arvon määrittämiseen käytettävien arvostusmenetelmien syöttötietojen perusteella:

Taso 1: syöttötiedot täysin samanlaisille varoille ja veloille toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja. Konsernilla ei ollut tason1 mukaan luokiteltuja rahoitusvaroja tai velkoja 2018 tai 2017.

Taso 2: syöttötiedot muita kuin tasolle 1 kuuluvia noteerattuja hintoja, jotka ovat havainnoitavissa suoraan tai epäsuorasti.

Taso 3: varoja tai velkoja koskevat syöttötiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon.

Johdannaissopimukset on alun perin merkitty taseeseen käypiin arvoihin ja myöhemmin arvostettu käypiin arvoihin tilinpäätöshetkellä. Käyvät arvot kuvastavat niitä hintoja, jotka PVO joutuisi maksamaan tai se saisi, jos se purkaisi johdannaissopimuksen. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot on määritelty tulevien rahavirtojen nykyarvoon perustuvalla menetelmällä, jonka tukena ovat tilinpäätöspäivän markkinakorot, jotka olivat 0,47 - 1,42% (-0,46 - 0,89 %) (taso 2). Johdannaissopimukseen ei sovelleta IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, joten niiden käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Konsernilla on noteeraamattomia osakkeita, joille ei ole noteerattuja arvoja luotettavasti saatavilla. Niiden arvo määritellään menetelmin, jotka perustuvat johdon harkintaan (taso 3).

32 EHDOLLISET VELAT JA VARAT SEKÄ HANKINTASITOUUMUKSET

1 000 €	2018	2017
Omien velkojen vakuudeksi		
Pantatut talletukset	70	90
Muut vastuut	203 705	203 881
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	32	35
Ydinenergiain mukainen takaus	77 227	106 494
Yhteensä	281 034	310 500

Pantatut talletukset ovat pääosin sähkökauppaan, päästöoikeuskauppaan sekä ympäristölupiin liittyviä tilivakuuksia.

Muut vastuut koostuvat pääosin emoyhtiön lainatakauksista. Valtion ydinjätehuoltorahastolle on vuonna 2018 annettu lainan vakuudeksi 195,9 (2017: 196,3) miljoonan euron pankkitakaus.

Ydinenergiain mukainen takaus

Suomen ydinenergiain mukaan Pohjolan Voima Oyj:n 57,06 % omistamalla yhteisyrityksellä, Teollisuuden Voima Oyj:llä, on velvoite varautua olemassa olevien ydinjätteiden, mukaan lukien ydinvoimalaitosten käytöstäpoisto, hoitamisen tuleviin kustannuksiin keräämällä varoja Valtion ydinjätehuoltorahastoon.

Ydinenergiain mukaisesti määräytyvästä vastuunmäärästä päättää valvontaviranomainen (Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM). Ydinjätehuoltovastuuseen liittyvät Teollisuuden Voima Oyj:n osakkaiden antamat omavelkaiset takaukset kattavat ydinjätehuoltovastuun kattamattoman osuuden lisäksi vastuun ydinjätehuollon mahdollisista ennalta arvaamattomista menoista ydinenergiain mukaisesti. Pohjolan Voiman antama omavelkainen takaus on 77,2 (2017: 106,5) miljoonaa euroa.

INVESTOINTISITOUKSET

Yhteisyritykset

Pohjolan Voima Oyj on sitoutunut Teollisuuden Voiman OL3 EPR-ydinvoimalaitosyksikön investointiin 432 miljoonan euron sijoituksella vuosina 2004 - 2017 ja 108 miljoonan euron osakaslainalla, ja enintään 421 miljoonan euron lisäosakaslainoilla. 31.12.2018 mennessä Pohjolan Voima Oyj on suorittanut sitoumuksistaan 841 (2017: 781) miljoonaa euroa. Sijoitukset perustuvat OL3 EPR:n rahoitussuunnitelmaan, jonka mukaan investoinnin edellyttämää omaa pääomaa kerrytetään projektin etenemisen mukaisesti.

OIKEUDENKÄYNNIT JA VIRANOMAISMENETTELYT

Tytärtyhtiöt ja emoyhtiö

Pohjolan Voiman täysin omistaman tytäryhtiö PVO-Lämpövoiman ja Fortum Power and Heat Oy:n (FPH) edeltäjät solmivat vuonna 1989 yhteistoimintasopimuksen, jonka mukaan osapuolilla on mm. pysyvä käyttöoikeus tiettyihin toisen omistamiin voimalaitosrakenteisiin ja -laitteisiin toisaalta PVO-Lämpövoiman omistaman Tahkoluodon kivihiihivoimalaitoksen ja toisaalta FPH:n omistaman Meri-Porin hiihivoimalaitoksen toiminnassa. PVO-Lämpövoiman Tahkoluodon voimalaitoksen tuotannollinen toiminta päättyi vuonna 2015. Tästä johtuen PVO-Lämpövoima irtisanoi yhteistoimintasopimuksen maaliskuussa 2017. FPH kiisti irtisanomisen ja elokuussa 2017 Helsingin käräjäoikeus päätti FPH:n hakemuksesta turvaamistoimesta, jolla määräsi PVO-Lämpövoiman sallimaan FPH:n jatkaa yhteistoimintasopimuksen mukaista Tahkoluodon voimalaitosrakenteiden ja -laitteiden käyttöä. Lisäksi, syyskuussa 2017, FPH aloitti välimiesmenettelyn Helsingin kauppakamarin sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien PVO-Lämpövoiman yhteistoimintasopimuksen irtisanomista. Saman aikaisesti FPH jätti haastehakemuksen Helsingin käräjäoikeudelle kohdistuen Pohjolan Voimaan, jossa vaati mm. yhteistoimintasopimuksen mukaisten pysyvien käyttöoikeuksien olevan voimassa myös suhteessa Pohjolan Voimaan. PVO-Lämpövoima kiisti, samoin kuin Pohjolan Voima, kaikki FPH:n esittämät vaatimukset.

PVO-Lämpövoima, Pohjolan Voima ja FPH allekirjoittivat 8. kesäkuuta sopimuksen, jolla osapuolet sopivat kaikkien vireillä olevien prosessien ja oikeudenkäyntien peruuttamisesta sekä PVO-Lämpövoiman Tahkoluodon voimalaitoksen ja FPH:n Meri-Porin voimalaitoksen yhteistoimintasopimuksen perusteella yhteisessä käytössä olleen omaisuuden siirtymisestä FPH:lle samoin kuin PVO-Lämpövoiman omistaman maa-alueen myymisestä FPH:lle.

Yhteisyritykset

Teollisuuden Voima Oyj oli osapuolena Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä, joka koski OL3 EPR:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. Välimiesmenettely alkoi joulukuussa 2008 laitostoimittajan aloitteesta.

TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä oli noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka oli Olkiluoto 3 EPR -laitostoimittajan syyskuussa 2014 toimittaman aikataulun mukaan Olkiluoto 3 EPR:n säännöllisen sähköntuotannon aloittamisen ajankohta. Laitostoimittajan viimeksi huhtikuussa 2017 päivittämä rahamääräinen vaatimus oli kokonaisuudessaan noin 3,59 miljardia euroa. Summa perustui laitostoimittajan päivittämään analyysiin tapahtumista syyskuuhun 2014 ja joidenkin vaateiden osalta joulukuun 2014 loppuun asti. Summa sisälsi viivästyskorkoja (laskettu kesäkuun 2017 loppuun asti) ja TVO:n laitostoimitussopimuksen mukaisesti viivästämiä maksueriä yhteensä noin 1,58 miljardia euroa sekä laitostoimittajan väittämää saamatta jäänyttä voittoa noin 132 miljoonaa euroa.

Välimiesoikeus teki vuosina 2016 ja 2017 kolme lopullista ja sitovaa osapäätöstä käsiteltävänä olleista keskeisistä asioista. Osapäätöksissä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Osapäätökset eivät ottaneet kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin.

TVO ilmoitti allekirjoittaneensa maaliskuussa kattavan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamista ja projektin kiistoja koskevan sovintosopimuksen laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden, Areva NP:n, Areva GmbH:n ja Siemens AG:n sekä Ranskan valtion sataprosenttisesti omistaman Areva-yhtiöiden emoyhtiö Areva SA:n, kanssa. Sopimus tuli voimaan maaliskuun 2018 lopulla

TVO on ilmoittanut, että sovintosopimuksen ehtojen mukaan:

Varatakseen ja säilyttääkseen OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen riittävät ja pätevät tekniset ja henkilöresurssit Areva hankkii tarpeelliset lisäresurssit Framatome S.A.S -yhtiöltä, jonka enemmistöomistaja on Electricité de France (EDF).

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt sitoutuvat siihen, että OL3 EPR -hankkeen loppuunsaattamiseen tarkoitetut varat ovat riittävät ja ne kattavat myös kaikki asianmukaiset takuukaudet. Tätä varten on perustettu Areva-yhtiöiden rahoittama rahastomekanismi turvaamaan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamisesta aiheutuvien kustannusten kattaminen.

OL3 EPR -laitostoimitussopimuksen avaimet käteen -periaate ja laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden yhteisvastuu sopimusvelvoitteista ovat edelleen täysimittaisesti voimassa.

Sovintosopimus myös totesi laitostoimittajan sopimuksen allekirjoittamishetkellä voimassa olleen aikataulun, jonka mukaan laitostyöskönnön säännöllinen sähköntuotanto olisi alkanut toukokuussa 2019. Välimiesmenettely sovittiin 450 miljoonan euron korvauksella, jonka laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt maksavat yhteisvastuullisesti TVO:lle kahdessa erässä. TVO sai ensimmäisen maksuerän, 328 miljoonaa euroa, sovintosopimuksen tullessa voimaan maaliskuussa 2018. Toinen, 122 miljoonan euron erä maksetaan OL3 EPR -laitostyöskönnön valmistuessa tai viimeistään 31.12.2019.

Osapuolet vetäytyivät käynnissä olleista OL3 EPR -projektiin liittyvistä oikeustoimista, mukaan lukien välimiesmenettelystä ja Euroopan Unionin yleisessä tuomioistuimessa olevista valituksista.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt olisivat olleet oikeutettuja saamaan TVO:lta enimmillään 150 miljoonan euron suuruisen kannustinmaksun projektin sovintosopimuksen aikataulun mukaisesta valmistumisesta. Mikäli laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt eivät saisi OL3 EPR -projektiä valmiiksi vuoden 2019 loppuun mennessä, ne maksavat valmistumisen ajankohdasta riippuvan, enimmillään 400 miljoonan euron lisäkorvauksen TVO:lle.

TVO teki vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä 150 miljoonan euron varauksen maksimimääräisestä kannustinmaksusta, joka maksettaisiin laitostoimittajakonsortioon kuuluville yhtiöille OL3 EPR -projektin valmistuessa sovintosopimuksen mukaisessa aikataulussa. TVO sai laitostoimittaja Areva–Siemens-konsortiolta päivitetyn aikataulun kesäkuussa 2018 laitousyksikön käyttöönotosta. Kesäkuussa saadun tiedon mukaan OL3 EPR -laitousyksikön säännöllinen sähköntuotanto olisi alkanut syyskuussa 2019, joten varausta purettiin 50 miljoonaa euroa vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Marraskuussa 2018 TVO sai laitostoimittaja Areva-Siemens-konsortiolta uuden päivitetyn aikataulun, jonka mukaan OL3 EPR -laitousyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa tammikuussa 2020, joten kannustinmaksun varaus purettiin kokonaan eli loput 100 miljoonaa euroa vuoden viimeisellä neljänneksellä. Sovintoon liittyvän korvauksen mukaiset erät TVO:lle ja mahdollisesta projektin lisäviiveestä TVO:lle maksettava lisäkorvaus on otettu huomioon OL3 EPR -projektin kokonaiskustannusarviossa. Laitostoimittajan viimeisimmän projektiaikataulun, TVO:n tämänhetkisen kustannusarvion ja sovintosopimuksen perusteella TVO arvioi, että sen kokonaisinvestointi OL3 EPR-projektiin tulee olemaan noin 5,5 miljardia euroa.

33 MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Konserni on vuokrannut Helsingin, Nokian ja Oulun toimistotilat. Vuokrasopimus päättyi Helsingissä 2022. Muut vuokrasopimukset ovat voimassa toistaiseksi. Sopimukseen sisältyy mahdollisuus jatkaa vuokra-aikaa alkuperäisen päättymispäivän jälkeen.

1 000 €	2018	2017
Yhden vuoden kuluessa	652	649
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 647	2 050
Yhteensä	2 298	2 699

34 PÄÄSTÖOIKEUDET

Hiilidioksidipäästöoikeudet

Pääsääntöisesti konsernilla on 31.12. hallussaan vähintään vuotuisia CO₂-päästöjä vastaava määrä päästöoikeuksia. Jos toteutuneet päästöt ylittävät yhtiön hallussa olevat päästöoikeudet, yhtiö on tehnyt ylimeneviä tonneja vastaavan kulukirjauksen tilinpäätöshetken markkinahinnalla. Lopetetuksi toiminnoksi luokitellun PVO-Lämpövoima Oy:n päästöoikeustiedot eivät sisälly alla oleviin lukuihin.

	2018 t CO ₂	1 000 €
Vastikkeetta saadut päästöoikeudet	291 273	
Tuotantolaitosten yhteenlasketut vuotuiset päästömäärät	599 899	
Hallinnassa olevat päästöoikeudet	1 999 173	
Ulkopuoliset päästöoikeusmyynnit *	55 000	946
Ulkopuoliset päästöoikeusostot **	180 557	2 362
	2017 t CO₂	1 000 €
Vastikkeetta saadut päästöoikeudet	316 439	
Tuotantolaitosten yhteenlasketut vuotuiset päästömäärät	524 796	
Hallinnassa olevat päästöoikeudet	2 107 573	
Ulkopuoliset päästöoikeusmyynnit *	0	0
Ulkopuoliset päästöoikeusostot **	118 570	762

* Päästöoikeusmyynnit sisältyvät liikevaihtoon.

** Päästöoikeusostot sisältyvät kohtaan "Materiaalit ja palvelut" ja tilinpäätöshetkellä hallussa olevat ostetut oikeudet taseen aineettomiin oikeuksiin.

35 LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Konsernin lähipiiriin kuuluvat osakkuus- ja yhteisyritykset sekä suurin omistaja UPM-Kymmene -konserni. Lähipiiriin luetaan myös hallituksen ja johtoryhmän jäsenet mukaan lukien toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen.

Konsernin emo- ja tytäryrityssuhteet ovat seuraavat:

Yritys	Tuotantomuoto	Kotimaa	Omistus- osuus (%)	Osuus ääni- vallasta (%)
Hämeenkyrön Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	84,000	84,000
Kaukaan Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	54,000	54,000
Kymin Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	76,000	76,000
Laanilan Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	100,000	100,000
Porin Prosessivoima Oy	Lämpövoima	Suomi	100,000	100,000
PVO-Lämpövoima Oy	Lämpövoima	Suomi	100,000	100,000
PVO Power Management Oy	Palveluyhtiö	Suomi	100,000	100,000
PVO Power Services Oy	Palveluyhtiö	Suomi	100,000	100,000
PVO-Vesivoima Oy	Vesivoima	Suomi	100,000	100,000
Rauman Biovoima Oy	Lämpövoima	Suomi	71,949	71,949
Rouhialan Voimansiirto Oy	Palveluyhtiö	Suomi	100,000	100,000

Luettelo osakkuus- ja yhteisyrityksistä

Yritys	Kotipaikka
Osakkuusyritykset	
Oy Alhomens Kraft Ab	Pietarsaari
Länsi-Suomen Voima Oy	Harjavalta
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	Pori
Torniolaakson Voima Oy	Ylitornio
Yhteisyritykset	
Teollisuuden Voima Oyj	Helsinki
Vaskiluodon Voima Oy	Vaasa
Voimalohi Oy	Kemi

Lähipiirin kanssa toteutuivat seuraavat liiketapahtumat, 1 000 €

Lähipiirin kanssa toteutuneet liiketapahtumat ovat Pohjola Voiman normaaliin liiketoimintaan kuuluvia tapahtumia. Pohjolan Voima on myöntänyt yhteisyritys Teollisuuden Voima Oyj:lle oman pääoman ehtoisia osakaslainoja 409 miljoonaa euroa (2017: 349 miljoonaa euroa). Konserni on arvioinut, että lainasaamisiin ei sisälly arvonalentumisriskiä. Teollisuuden Voima on käyttänyt takaisinlainausoikeuttaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja ja edelleen lainannut Pohjolan Voimalle 196 miljoonaa euroa (2017: 196 miljoonaa euroa). Lainan vakuudeksi Pohjolan Voima on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle pankkitakauksen.

2018	Myynnit	Ostot	Saamiset	Velat
Osakkuus- ja yhteisyritykset	8 999	260 210	461 126	210 855
UPM-Kymmene-konsernin yhtiöt	206 800	68 792	20 946	10 002

2017	Myynnit	Ostot	Saamiset	Velat
Osakkuus- ja yhteisyritykset	3 378	224 743	411 191	221 868
UPM-Kymmene-konsernin yhtiöt	181 026	65 480	18 036	9 847

Hallitus ja johtoryhmä

Pohjolan Voiman ylin johto koostuu hallituksen jäsenistä ja operatiivisesta johtoryhmästä mukaan lukien toimitusjohtaja. Konserni ei ole lainannut varoja ylimmälle johdolle, eikä sillä ole liiketoimia johdon kanssa.

1 000 €	2018	2017
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	2 425	2 129
Yhteensä	2 425	2 129

36 OSAKEOMISTUKSEN JAKAUMA JA TIEDOT OSAKKEEN OMISTAJISTA

Osakkeenomistaja	2018	2017
	% osakemäärästä	% osakemäärästä
EPV Energia Oy	5,49%	5,49%
Etelä-Suomen Voima Oy	1,48%	1,48%
Helen Oy	0,62%	0,62%
Kemira Oyj (ml. Eläkesäätiö)	5,06%	5,06%
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,83%	1,83%
Kokkolan Energia Oy	1,85%	1,85%
Kymppivoima Oy	5,91%	5,91%
Metsä Group (Metsäliitto, Metsä Fibre, Metsä Board Oyj)	3,66%	3,66%
Myllykoski Oyj *)	0,63%	0,63%
Oulun Energia Oy	0,91%	0,91%
Outokumpu Oyj	0,10%	0,10%
Oy Perhonjoki Ab	2,17%	2,17%
Porin kaupunki	1,40%	1,40%
Rautaruukki Oyj	0,09%	0,09%
Stora Enso Oyj	15,61%	15,61%
UPM Energy Oy	47,69%	47,69%
UPM Communication Papers Oy	3,46%	3,46%
Vantaan Energia Oy	0,23%	0,23%
Yara Suomi Oy (ml. Eläkesäätiö)	1,84%	1,84%
Yhteensä	100,00%	100,00%

*) Myllykoski Oyj kuuluu UPM-Kymmene -konserniin.

Osakkaat toimialoittain	%	%
	osakemäärästä	osakemäärästä
Metsäteollisuus	71,04%	71,04%
Energiayhtiöt	18,64%	18,64%
Kemianteollisuus	6,90%	6,90%
Metalliteollisuus	0,19%	0,19%
Muut	3,23%	3,23%
Yhteensä	100,00%	100,00%

37 TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Pohjolan Voima tiedotti 20.2.2019, että Porin Tahkoluodon ja Kristiinankaupungin lauhde-voimalaitokset on päätetty purkaa. Pohjolan Voiman tytäryhtiö PVO-Lämpövoima Oy:n voimalaitosten markkinaehtoinen tuotannollinen toiminta lopetettiin kannattamattomana kesäkuussa 2015, minkä jälkeen on selvitetty erilaisia uusia käyttömahdollisuuksia. Lopullista purkamista alettiin valmistella vuonna 2017. Varsinaiset purkutoimenpiteet alkavat laitoksissa kevään 2019 aikana.

Säteilyturvakeskus (STUK) antoi lausunnon 25.2.2019 Teollisuuden Voiman OL3:n käyttölupahakemuksesta. STUK ei näe estettä myöntää lupaa hakemuksen mukaisesti vuoden 2038 loppuun saakka. STUK on arvioinut ydinenergialain mukaisesti OL3-laitosyksikön turvallisuuden lisäksi koko TVO-konsernin toimintaa, kuten resurssit, osaamisen ja ydinjätehuollon. Käyttöluvasta tekee päätöksen valtioneuvosto.

Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)

Sisältö

Tuloslaskelma

Tase

Rahoituslaskelma

Emoyhtiön liitetiedot

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS)

TULOSLASKELMA

1 000 €	Liitetieto	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Liikevaihto	2	446 596	387 081
Liiketoiminnan muut tuotot	3	206	6 458
Materiaalit ja palvelut	4	-183 532	-137 874
Henkilöstökulut	5	-6 284	-6 856
Poistot ja arvonalentumiset	6	-969	-1 157
Liiketoiminnan muut kulut	7	-243 789	-242 620
Liiketulos		12 228	5 032
Rahoitustuotot ja -kulut	8	-18 285	-7 214
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		-6 057	-2 182
Tuloverot	9	0	-4
Tilikauden tulos		-6 057	-2 186

TASE

1 000 €	Liitetieto	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	10	656	1 055
Aineelliset hyödykkeet	11	617	729
Sijoitukset	12		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		416 610	419 584
Muut sijoitukset		1 140 208	1 094 628
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		1 558 091	1 515 996
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Pitkäaikaiset saamiset	13	36 860	36 718
Lyhytaikaiset saamiset	14	67 303	69 254
Rahat ja pankkisaamiset		61 087	44 347
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		165 250	150 319
Vastaavaa yhteensä		1 723 341	1 666 315
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	15	65 293	65 293
Ylikurssirahasto		216 822	216 822
Arvonkorotusrahasto		218 644	218 644
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		326 683	328 869
Edellisten tilikausien tulos		0	0
Tilikauden tulos		-6 057	-2 186
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		821 385	827 442
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma	16	730 859	631 285
Lyhytaikainen vieras pääoma	17	171 097	207 588
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		901 956	838 873
Vastattavaa yhteensä		1 723 341	1 666 315

RAHOITUSLASKELMA

1 000 €		1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Liiketoiminta			
Liiketulos		12 228	5 032
Oikaisut liikutulokseen	1)	878	-4 594
Käyttöpääoman muutos	2)	-2 594	-250
Maksetut korot		-7 529	-8 383
Saadut korot		3 283	3 465
Saadut osingot		6	7
Muut rahoituserät		-2 635	-3 390
Maksetut verot		-4	-5
Liiketoiminnan rahavirta		3 632	-8 118
Investoinnit			
Myydyt omistuyhteisyritysosaat		2	0
Luovutustulot muista sijoituksista		0	80
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-291	-262
Jako-osuus puretusta yhtiöstä		2 972	7 460
Muiden osakkeiden myynnit		64	0
Pääoman palautukset		3 310	0
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		44	2 197
Lainasaamisten lisäys (-) tai vähennys (+)		-60 232	-60 231
Investointien rahavirta		-54 130	-50 756
Rahoitus			
Pitkäaikaisten lainojen nostot		125 000	385 000
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-28 138	-389 760
Korollisten saamisten lisäys(-) tai vähennys(+)		0	135
Lyhytaikaisten korollisten velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		-29 625	4 435
Omien osakkeiden hankkiminen		0	-297
Maksullinen osakeanti		0	49 305
Rahoituksen rahavirta		67 237	48 818
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 1.1.		44 347	54 403
Rahavarat 31.12.		61 087	44 347
1) Oikaisut liikutulokseen			
Poistot ja arvonalentumiset		969	1 157
Pysyvien vastaavien myyntitappiot (+) tai myyntivoitot (-)		-91	-5 751
		878	-4 594
2) Käyttöpääoman muutos			
Korottomien saamisten lisäys (-) tai vähennys (+)		1 970	6 894
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		-4 564	-7 144
		-2 594	-250

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pohjolan Voima Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain säännösten ja muiden Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laadintaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Pohjolan Voima Oyj (0210161-4, Helsinki) on Pohjolan Voima – konsernin emoyhtiö.

Liikevaihto

Liikevaihtoa laskettaessa myyntituotoista vähennetään välilliset verot ja myönnetyt alennukset. Myyntitulot kirjataan tuotoiksi luovutushetkellä.

Muut tuotot

Muina tuottoina kirjataan omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin energialiiketoimintaan liittyvät tuotot kuten vuokrat.

Tutkimus- ja kehityskulut

Tutkimus - ja kehityskulut on kirjattu vuosikuluksi niiden syntymisvuotena.

Eläkekulut

Lakisääteiset eläkevelvoitteet katetaan pakollisella eläkevakuutuksella.

Ulkomaanrahan määräiset erät ja johdannaissopimukset

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan Suomen rahan määräiseksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan keskurssiin. Velkojen ja saamisten muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan kurssieroiksi tuloslaskelmaan.

Rahoituspolitiikan mukaisesti yhtiö käyttää johdannaisia vain korkoriskin hallinnan välineenä ja suojaamistarkoituksessa. Korkoriskiä seurataan keskimääräisellä korkosidonnaisuusajalla, joka asetetaan korkojohdannaisten avulla sellaiseksi, että toimitettavan sähkön hinnan herkkyys korkomuutoksille on osakesarjakohtainen riskinkantokyky huomioiden hyväksyttävällä tasolla. Korkojohdannaisia ei kirjata käypään arvoon vaan ne käsitellään suojaavina taseen ulkopuolisina erinä. Korkoriskin hallintaan käytettyjen johdannaisten korkotuotot tai -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavien lainojen korkokuluja. Pohjolan Voima Oyj solmii valuuttajohdannaissopimuksia tytäryhtiöidensä polttoainehankintoihin liittyen. Johdannaissopimusten avaintiedot esitetään liitetiedoissa.

Tuloverot ja laskennalliset verot

Tuloslaskelmaan kirjatut tuloverot sisältävät sekä verot tilikaudelta että mahdolliset korjaukset edellisten tilikausien veroihin. Pohjola Voima Oyj toimii omakustannuseriaatteella, joten yhtiö ei tule maksamaan veroa energialiiketoiminnasta. Yhtiö ei ole kirjannut vahvistetuista tappioista ja tilikaudella vahvistettavasta tappiosta laskennallista verosaamista taseeseen.

Pysyvien vastaavien arvostaminen

Taseeseen merkittyjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta on vähennetty suunnitelman mukaiset poistot. Hankintameno on luettu hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot. Saadut avustukset on kirjattu hankintameno vähennykseksi. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden taloudellisen pitoajan perusteella. Poistot on tehty hyödykkeen käyttöönotto-kuukaudesta alkaen.

Suunnitelman mukaisiksi pitoajoiksi on määritelty:

Pitkävaikutteiset menot	3-10 vuotta
Koneet ja kalusto	3-20 vuotta
Rakennukset ja rakennelmat	8-30 vuotta

Rahoitusarvopaperit

Rahoitusarvopaperit koostuvat likvideistä lyhyen koron sijoitusrahasto-osuuksista ja rahoituslaitosten sijoitustodistuksista. Rahoitusarvopaperit arvostetaan taseessa alkuperäiseen hankintamenoonsa. Ne sisältyvät rahoituslaskelmassa likvideihin rahavaroihin.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

2 LIIKEVAIHTO

1 000 €	2018	2017
Tuotetun sähkön myynti	334 876	280 216
Tuotetun lämmön myynti	106 786	101 462
Muu myynti	4 934	5 403
Yhteensä	446 596	387 081

3 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1 000 €	2018	2017
Käyttöomaisuuden sekä tytäryhtiöosakkeiden myynti- ja purkuvoitot	96	5 764
Vuokratuotot	103	66
Muut tuotot	7	628
Yhteensä	206	6 458

4 MATERIAALIT JA PALVELUT

1 000 €	2018	2017
Energiahankinta	183 532	137 874
Ostot tilikauden aikana	183 532	137 874

5 HENKILÖSTÖKULUT JA HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ

1 000 €	2018	2017
Palkat ja palkkiot		
Hallituksen ja toimitusjohtajan palkat	1 488	997
Muut palkat	3 702	4 689
Yhteensä	5 189	5 686
Eläkekulut	933	975
Muut henkilösivukulut	162	195
Yhteensä	1 095	1 170
Henkilöstökulut yhteensä	6 284	6 856
Henkilöstö keskimäärin tilikauden aikana		
Toimihenkilöt	50	57
Työntekijät	0	0
Yhteensä	50	57

6 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 €	2018	2017
Suunnitelman mukaiset poistot		
Aineettomat oikeudet	0	10
Muut pitkävaikutteiset menot	398	593
Rakennukset ja rakennelmat	46	15
Koneet ja kalusto	78	92
Sijoitukset	447	447
Yhteensä	969	1 157

7 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

1 000 €	2018	2017
Energian ostot	237 519	236 326
Korjaus-, kunnossapito- ja huoltopalvelut	348	65
Vuokrat	777	803
Kiinteistöverot	19	6
Asiantuntijakulut	2 730	2 956
Muut	2 396	2 464
Yhteensä	243 789	242 620

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

1 000 €	2018	2017
PricewaterhouseCoopers Oy: Tilintarkastuspalkkiot	107	98
Veroneuvonta	4	2
Tilintarkastajan muut lakisääteiset lausunnot	0	2
Muut palvelut	9	43
Yhteensä	120	145

8 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 €	2018	2017
Osinkotuotot		
Muilta	6	7
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista		
Omistusyhteisyrityksiltä	2 717	2 369
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Samanaikaisen konsernin yritysiltä	726	1 024
Muilta	1	38
Rahoitustuotot yhteensä	3 450	3 438
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Omistusyhteisyrityksiltä	-993	-1 470
Muulle	-20 741	-9 182
Rahoituskulut yhteensä	-21 734	-10 652
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-18 284	-7 214
Erään muut korko- ja rahoitustuotot sisältyy kurssieroja netto	0	0

9 TULOVEROT

1 000 €	2018	2017
Tilikauden verot	0	3
Edellisten tilikausien verot	0	1
Yhteensä	0	4

TASEEN LIITETIEDOT

10 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1000 €	Muut pitkäv aikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	5 272	5 272
Vähennykset	0	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	5 272	5 272
Kertyneet poistot 1.1.	-4 217	-4 217
Väh. ja siirtojen kert.poistot	0	0
Tilikauden poistot	-398	-398
Kertyneet poistot 31.12.	-4 615	-4 615
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	656	656
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	1 055	1 055

11 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	99	992	1 087	46	2 223
Lisäykset	-	11	-	-	11
Vähennykset	-	-135	-4	-	-139
Hankintameno 31.12.	99	868	1 083	46	2 096
Kertyneet poistot 1.1.	-	-705	-789	-	-1 494
Väh. ja siirtojen kert.poistot	-	135	4	-	139
Tilikauden poistot	-	-46	-78	-	-123
Kertyneet poistot 31.12.	-	-616	-862	-	-1 478
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	99	252	221	46	617
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	99	286	298	46	729

Tuotannon koneet ja laitteet 31.12. 0

12 SIJOITUKSET

1000 €	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet omistusyhteys yrityksissä	Saamiset omistusyhteisyryityksissä	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	425 806	743 866	348 922	499	1 519 092
Lisäykset	-	-	60 232	-	60 232
Vähennykset	-2 974	-3 312	-	-15	-6 302
Hankintameno 31.12.	422 831	740 554	409 153	483	1 573 022
Kertyneet arvonalentumiset 1.1	-6 222	-10 877	-	-	-17 099
Kertyneet arvonalentumiset 31.12	-6 222	-10 877	-	-	-17 099
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	416 610	729 676	409 153	483	1 555 923
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	419 584	743 866	348 922	499	1 512 871

Hankintamenoon sisältyvät
arvonkorotukset 31.12. 265 145

13 PITKÄAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2018	2017
Pääomalinasaamiset	1	1
Muut pitkäaikaiset saamiset	36 860	36 717
Yhteensä	36 860	36 718
Saamiset saman kons. yrityksiltä		
Pääomalinasaamiset	1	1
Saamiset saman kons. yrityksiltä yhteensä	1	1
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä		
Muut pitkäaikaiset saamiset	36 796	36 717
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä yhteensä	36 796	36 717
Saamiset muilta		
Muut pitkäaikaiset saamiset	63	0
Saamiset muilta yhteensä	63	0

14 LYHYTAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2018	2017
Myyntisaamiset	46 618	36 563
Muut saamiset	1	383
Siirtosaamiset	20 684	32 308
Yhteensä	67 303	69 254
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	20	60
Siirtosaamiset	690	410
Saamiset saman kons. yrityksiltä yhteensä	710	470
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä		
Myyntisaamiset	7	8
Siirtosaamiset	14 136	23 807
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä yhteensä	14 143	23 815
Lyhytaikaisiin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
Jaksotetut rahoituskulut	2 462	1 107
Jaksotetut henkilöstökulut	11	13
Jaksotetut korkotuotot	760	599
Jaksotetut päästöoikeusmyynnit	1 476	638
Jaksotetut valmiusluoton järjestelypalkkiot	535	1 078
ALV-jaksotusvaatimukset ennakkomaksuista	2 726	5 560
Jaksotetut energiaostojen hyvitykset	112	124
Jaksotetut energian ostot	12 402	22 809
Muut	199	380
Yhteensä	20 684	32 308
Korolliset saamiset		
Pysyvät vastaavat	409 153	348 922
Vaihtuvat vastaavat	61 087	44 347
Yhteensä	470 240	393 269

15 OMA PÄÄOMA

1 000 €	2018	2017
Osakepääoma 1.1.	65 293	64 108
Siirto osakeanneista	0	1 481
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	0	-296
Osakepääoma 31.12.	65 293	65 293
Osakeanti 1.1.	0	49 305
Siirto osakepääomaan	0	-1 481
Siirto sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon	0	-47 824
Osakeanti 31.12.	0	0
Ylikurssirahasto 1.1.	216 822	216 822
Ylikurssirahasto 31.12.	216 822	216 822
Arvonkorotusrahasto 1.1.	218 644	218 644
Arvonkorotusrahasto 31.12.	218 644	218 644
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1	328 869	286 190
Siirto osakeanneista	0	47 824
Siirto edellisten tilikausien voitto- ja tappiotilille	-2 186	-5 145
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12	326 683	328 869
Tulos edellisiltä tilikausilta 1.1.	-2 186	-5 145
Siirto sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta	2 186	5 145
Tulos edellisiltä tilikausilta 31.12.	0	0
Tilikauden tulos	-6 057	-2 186
Yhteensä	821 385	827 442
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.		
Edellisten tilikausien tulos	0	0
Tilikauden tulos	-6 057	-2 186
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	326 683	328 869
Yhteensä	320 625	326 683

Osakepääoma osakelajeittain, konsernin liitetieto 25.

16 PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

1 000 €	2018	2017
Joukkovelkakirjalainat	125 000	0
Lainat rahoituslaitoksilta	410 000	435 000
Muut pitkäaikaiset velat	195 859	196 285
Yhteensä	730 859	631 285
Velat omistusyhteisyrityksille		
Muut pitkäaikaiset velat	195 859	196 285
Pitkäaikainen koroton ja korollinen vieras pääoma		
Korollinen	730 859	631 285
Yhteensä	730 859	631 285

17 LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

1 000 €	2018	2017
Muut korolliset velat	129 864	162 201
Ostovelat	27 890	37 824
Muut lyhytaikaiset velat	2 961	280
Siirtovelat	10 382	7 283
Yhteensä	171 097	207 588
-	-	-
Saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	15 500	14 849
Muut lyhytaikaiset velat	0	280
Siirtovelat	580	202
Saman konsernin yrityksille yhteensä	16 080	15 331
Omistusyhteisyrietyksille		
Ostovelat	12 131	22 804
Siirtovelat	2 755	2 558
Omistusyhteisyrietyksille yhteensä	14 886	25 362
Lyhytaikaisiin siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Jaksotetut henkilöstökulut	1 310	1 837
Jaksotetut korkokulut	3 738	3 045
Jaksotetut energianmyyntihyvitykset	1 256	222
Jaksotetut enegiaostot	1 761	1 290
Jaksotetut päästöoikeusostot	1 577	687
Muut	740	202
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	10 382	7 283
Lyhytaikainen koroton ja korollinen vieras pääoma		
Koroton	41 233	45 388
Korollinen	129 864	162 200
Yhteensä	171 097	207 588

18 VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET

1 000 €	2018	2017
Takaukset		
Lainatakaukset		
Omistusyhteisyritysten puolesta	17	19
Muut takaukset		
Omien sitoumusten puolesta	196 037	199 078
Konserniyhtiöiden puolesta	0	0
Takaukset yhteensä	196 055	199 097
Leasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	16	78
Myöhemmin maksettavat	14	30
Leasingvastuut yhteensä	30	108
Vuokravastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	652	649
Myöhemmin maksettavat	1 647	2 050
Vuokravastuut yhteensä	2 298	2 699
Muut vastuut		
Ydinenergiain mukainen takaus	77 227	106 494
Omien sitoumusten puolesta	31	101
Muut vastuut yhteensä	77 258	106 596

Suomen ydinenergiain mukaan Pohjolan Voima Oyj:n 57,06% omistamalla yhteisyrityksellä Teollisuuden Voima Oyj:llä on velvoite rahoittaa Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta ydinvoimalaitoksen käytöstäpoisto ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus.

Ydinenergiain mukaisesti määräytyvä valvontaviranomainen (Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM) päättää vastuunmäärän. Ydinjätehuoltovastuuseen liittyvät Teollisuuden Voima Oyj:n osakkaiden antamat omavelkaiset takaukset kattavat ydinjätehuoltovastuun kattamattoman osuuden ja vastuun ydinjätehuollon mahdollisista ennalta arvaamattomista menoista ydinenergiain mukaisesti. Pohjolan Voiman antama omavelkainen takaus on 77,2 (vuonna 2017 106,5) miljoonaa euroa.

19 JOHDANNAISSOPIMUKSET

1 000 €	2018	2017
Koronvaihtosopimukset		
Nimellisarvo	424 000	434 000
Käypä arvo (ml.kertynyt korko)	-2 684	-1 443
Keskimääräinen maturiteetti, vuotta	4,6	5,3
Vaihtuva viitekorko	6 kk Euribor/ 3 kk Euribor/ 1 kk Euribor	6 kk Euribor/ 3 kk Euribor/ 1 kk Euribor
Kiinteä korko (keskimäärin)	0,15%	0,668%
Koronvaihtosopimukset suojaavat seuraavia vaihtuvakorkoisia rahoitussopimuksia:		
Pankkilaina	410 000	435 000
Laina omistusyhteisyritykseltä	195 859	196 285

Rahoitusriskit

Rahoitustoiminnan tavoitteet ja riskit on määritelty rahoituspolitiikassa, josta päättää hallitus.

Jälleenrahoitusriskiä hallitaan rahoituslähteitä hajauttamalla, lainojen riittävän pitkällä maturiteeteilla ja tasapainoisella erääntymisaikataululla. Lainavaluuttana käytetään pääsääntöisesti euroa. Mikäli lainoja nostetaan muissa valuutoissa, valuuttariski poistetaan johdannaisopimuksin. Korkoriskiä seurataan keskimääräisellä korkosidonnaisuusajalla, joka asetetaan korkojohdannaisten avulla sellaiseksi, että toimitettavan sähkön hinnan herkkyys korkomuutoksille on osakesarjakohtainen riskinkantokyky huomioiden hyväksyttävällä tasolla.

Yhtiössä pidetään tietty määrä likvidejä varoja, luottolimiittijärjestelyjä ja yritystodistusohjelmia likviditeettiriskin pienentämiseksi. Yhtiöllä on maksuvalmiutta turvaava 300 miljoonan euron suuruinen valmiusluotto, joka erääntyy vuonna 2021. Valmiusluotto oli 31.12.2018 kokonaan nostamatta. Lyhytaikaiseen rahoitukseen yhtiö käyttää pääsääntöisesti kotimaista 300 miljoonan euron yritystodistusohjelmaa.

Vapaa likviditeetti sijoitetaan turvaavasti ja tuottavasti instrumentteihin, joiden duraatio on korkeintaan 12 kuukautta. Sijoitukset pyritään hajauttamaan eri kohteisiin ja sijoituskohteet valitaan siten, että jälkimarkkinoiden likviditeetti on turvattu myös epäedullisissa olosuhteissa.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Hallituksen voitonjakoehdotus

Emoyhtiö Pohjolan Voiman tuloslaskelma osoittaa tappiota 6 056 957,29 euroa.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että tulos siirretään edellisten tilikausien tulostilille ja että osinkoa ei jaeta.

Helsingissä 28. päivänä helmikuuta 2019

Tapio Korpeinen

puheenjohtaja

Seppo Parvi

varapuheenjohtaja

Esa Kaikkonen

Jukka Hakki

Anders Renvall

Tapani Sointu

Rami Vuola

Heikki Liukas

Patric Wackström

Ilkka Tykkyläinen

toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 12. päivänä maaliskuuta 2019

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Jouko Malinen

KHT

Tilintarkastuskertomus

Pohjolan Voima Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Pohjolan Voima Oyj:n (y-tunnus 0210161-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen,

paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme.

Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitalinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausumat

Puollamme vastuuvapauden myöntämistä hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 12.3.2019

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Jouko Malinen

KHT